

ISSN

0463-6309

sis tis mo

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1980

18
2

kovas
balandis

T U R I N Y S

N. Kulpavičienė	Naujoji knyga	4
S. Vilkauja	Močiutės kraitinė skrynia	10
S. Lucina	Gavėnia "klasių" žaidimo metu	12
J. Narūnė	Pavasaris (eil.)	15
Putinas	Rūpintojėlis (eil.)	16
G. Deledda	Burtininkas	16
● Knygos	B. M. — A. A. Tamošaičių "Lithuanian National Costume"	19
	Pr. Naujokaitis — M. Aukštaitės "Išėivės keliu"	20
	A. Vaisiūnienė — Lietuvės moters gyvenimas Venecueloje	21
● Moterų pasaulyje		23
● Sveikata	J. Prunskis — Vaistai gaunami tik su receptu ir be jo	24
	J. Prunskis — Mergaičių ir moterų sportas metabolizme	25
● Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	26
● Šeimininkų kampelis	Veda L. Murauskienė	28

I L I U S T R A C I J O S

A. Tamošaitis	Lithuanian National Costume	3
19 a. ražinys	Aukštaičių rūbai	4
19 a. piešinys	M. Lietuvos rūbai	7
18 a. ražinys	M. Lietuvos rūbai	7
16 a. ražinys	Lietuvė	8
A. Tamošaitis	Šv. Jurgis	12
Liaudies menas	Nukryžiuotasis	13
A. Tamošaitis	Šv. Kazimieras	14
A. Tamošaitis	Legenda	15
L. Paškauskaitė	Medis	16
A. Tamošaitienė	Saulės spindulys	17
A. Tamošaitienė	Tautinis šokis	18
A. Tamošaitis	Tautiniai rūbai	19

Iliustracijos iš knygos "Lithuanian National Costume" yra
3, 4, 7, 8, 10, 11 ir 19 puslapiuose

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1980 m. Nr. 2 (134)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — lituanistė, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė

L E I D Ž I A KANADOS LIETUVIŲ KATALIKŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė "Tėviškės Žiburių" spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.

Prenumerata metams \$8.00, garbės prenumerata — \$12.00.

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1980. No. 2 (134)

Printed by "Lights of Homeland" in Mississauga, Ont.

moteris

1980

2 (134)

ANTANO IR
ANASTAZIJOS
TAMOŠAIČIŲ
TAUTINIŲ
RŪBŲ
KNYGA

AUKŠTAIČIŲ RŪBAI, 19 AMŽIUS

NAUJOJI KNYGA

1979-jų metų pabaiga lietuvių išeivijos kultūriname gyvenime pasižymėjo nepaprastu įvykiu. Kanadoje, Toronte, iš spaudos išėjo Antano ir Anastazijos Tamošaičių knyga — „Lithuanian National Costume“.

* * *

Prieš keturiasdešimt metų Lietuvoje buvo išleista liaudies meno knygų serijoje A. Tamošaičio „Sodžiaus Menas“, 7-8 knyga — lietuvių moterų tautiniai drabužiai. Autorius labai tiksliai nušvietė leidinio reikšmę tuolaikiniame Lietuvos gyvenime.

* * *

PRATARTIS

Kiekviena tauta renka, saugoja ir brangina visa tai, kas yra būdinga jos dvasinei ir medžiaginei kultūrai. Kalba, tautosaka, archeologija, etnografija — vis tai būdingiausias savos kultūros lobis.

Tautiniai drabužiai yra dalis etnografinių ir viena gražiausių mūsų tautodailės šakų. Juos pažinti ir branginti yra būtina kiekvienam tautiečiui. Su tautiniais drabužiais susiduria įvairių profesijų žmonės: dailininkai, piešdami istorinius ar kitokius paveikslus, iliustruodami veikalus; rašytojai, rašydami romanus, apsakas; mokytojai, mokydami jaunimą; teatralai, režisuodami arba vaidindami; dainininkai dainuodami tautines dainas arba dalyvaudami choruose. Pagaliau ir visi kiti tautiečiai, kas tik nori jais pasipuošti, turi pažinti tautinius drabužius.

Taigi, šitais drabužiais turėtų domėtis bemaž visi gyventojų slouksniai, o ypač tie, kuriems rūpi savo tautinės kultūros ugdymas. Tuo tarpu mūsų tautinius drabu-

žius mažai kas tepažįsta, dar mažiau juos studijuoja. Šio leidinio tikslas yra duoti pradžią tautinių drabužių tyrimo studijoms, kartu plačiose žmonių masėse paskleisti tautinių drabužių dėvėjimo ir pasigaminimo idėją.

Siam darbui paruoštos medžiagos nebuvo. Ją teko rinktis iš įvairių šaltinių. Čia patarnavo archeologinės iškasenos, senos graviūros, šios srities užsienių leidiniai, mūsų tautosaka, o daugiausia pati gyvoji medžiaga — kaimuose atrasti senų tautinių drabužių rinkiniai. Eilę metų pavažinėjęs po sodžiaus gilumas, pasirašęs kraitinėse skryniose, suradau gana daug drabužių rinkinių. Iš jų teko išskirti pačius būdingiausius komplektus, juos fotografuoti, piešti, aprašyti ir spausdinti. Darbas pareikalavo laiko, nes tą medžiagą teko lyginti su užsienių — mūsų kaimyninių tautų — drabužiais, kad galima būtų atskirti, kas tikrai sava, o kas svetima. Mat, reikėjo išvengti svetimybų.

Viso to darbo išdavos čia ir paduodamos. Jokių pakeitimų, stilizavimų, perdirbimų nedaryta. Tokiais maždaug drabužiais XVII, XVIII ir XIX amžiais buvo dėvima Lietuvoje.

Tikiu, jog tolesnės tautinių drabužių studijos ir jų rinkiniai gali dar daug ką papildyti, o gal šį tą ir pakeisti.

Kad šis leidinys geriau pasiektų savo tikslą, t.y., kad tautiniai drabužiai lietuvių būtų geriau pažinti ir vis labiau dėvimi, pritaikiau ir visą veikalo paskirstymą: knygos pradžioje duodamas apskritai visų drabužių aprašymas, o po to atskirų apylinkių drabužių aprašymai, foto nuotraukos ir paveikslai su pabrėžtais jų savitumais.

Neabejoju, kad su tautinių drabužių mada visame krašte atgis ir tos srities namų pramonė — audimas, mezgimas, siuvinėjimas ir kitos rankų darbo sritys, kurias Žemės Ūkio Rūmai remia ir ugdo.

Autorius

Kaunas, 1938 metai.

“Naujoji Romuva” Nr. 45 (458), 1939 metais atspausdino naujai pasirodžiusios knygos apibūdinimą, kuris yra aktualus ir dabar.

* * *

A. TAMOŠAIČIO

“LIETUVIŲ MOTERŲ TAUTINIAI DRABUŽIAI”

Kituose kraštuose tautinių drabužių klausimas jau egzistuoja nuo 17 amž. vidurio. Pav., Švedijoje Gustavas Adolfas, senovės paminklų apsaugos ir tyrinėjimo pirmasi organizatorius, 1630 m. įsako rūpintis švedų tautiniais drabužiais. 18 — 19 amž. Europoje tautinių drabužių klausimas virsta dideliu sąjūdžiu, kuriame labai uoliai dalyvauja menininkai ir kultūros istorikai. Taip Prancūzijoje, Vokietijoje leidžiami didžiuliai tautinių drabužių albumai, tuos drabužius nagrinėjančios monografijos. Ne tik rašoma, bet visu stropumu drabužiai renkami į privačius ir valstybinius rinkinius ir muziejus. Europoje tautiniais drabužiais domėjimasis neatlyžta, bet dar labiau sustiprėja ir 20 amž., ypač paskutiniiais laikais. Ruošiamos tarptautinės tautinių drabužių parodos, įvairūs konkursai (lietuviai tautiniai drabužiai yra laimėję tokiose parodose ir konkursuose pirmąsias vietas 1938 ir 1939 m. du kartu). Tautos ir kraštai didžiuojasi savo tautinių drabužių puošnumu, originalumu. Daugelis kraštų labai anksti suprato tautinių drabužių reikšmę tautiniam auklėjimui.

Po Didžiojo karo tautinių drabužių klausimas visu rimtumu buvo sprendžiamas bemaž visose naujai susikūrusiose arba atgimusiose valstybėse. Visu rimtumu griebtasi gelbėti tautiniai drabužiai, kurie palyginti su kitais medžiaginės kultūros paminklais yra mažiau atsparūs nykimui, gedimui ir naikinimui. Latvijoje jau 1925 m. Valstybinis muziejus Rygoje turėjo sudaręs labai turtingus tų rūbų rinkinius. Uoliai tenai tautinius rūbus rinko ir teberenka privatūs asmenys. Estai ne tik kad neatsilieka nuo latvių, bet net pralenkia. Lenkai ir rusai kaip į tautinius drabužius taip ir bendrai medžiaginės kultūros paminklus nežiūrėjo pro pirštus. Visų kraštų sostinių ir provincijos

muziejai didžiuojasi savo tautinių drabužių išstatytais parodai ir magazinuotais rinkiniais.

Tik Lietuvoje medžiaginės kultūros paminklų globali ir kultūros muziejams vadovaujantieji asmenys net iki šiol dar neįvertino, nesuprato tautinių drabužių reikšmės tautinei kultūrai, nevertina tu drabužių kaip tautos medžiaginės kultūros paminklų. Iki šiol dar niekas nedaryta ir nebandyta daryti, kad surinktų žustančius drabužius, nors ši darba suprantančių žmonių, kaip vėliau matysime, buvo. Iš visų aplinkinių kraštų Lietuvos tautinius drabužius išliko žiauriausias likimas. Daug tų drabužių išrankiojo užsieniečiai kolekcininkai, daugiausia kandys suėdė, dalį patys savininkai ar paveldėtojai išmetė iš kraitakrynių, kaip iš mados išėjusius ir niekam netikusius daiktus. Ne-reikia nei vienos rankos pirštų, kad suskaitytum tuos šviesuolius lietuvius, kurie griebėsi sudaryti privačius tautinių drabužių rinkinius. Jeigu dar galima drabužių rasti mūsų kaime, tai tėra tik liūdni likučiai to, kas dar apie 1925-1930 m. galėjo būti išgelbėta. Su pasididžiavimu galima pasakyti, kad mūsų tautinių drabužių būta aukštos kiekybės ir kokybės, ir su gėda tiems asmenims, nuo kurių tautinių drabužių globa priklausė, tenka konstatuoti, kad šiandien to viso tik pėdsakai beliko.

Kitur, paprastai, senųjų tautinių drabužių ir audinių tradicijų palaikymo iniciatyva ir direktyvos išeina iš muziejų, kur tie drabužiai ir audiniai studijuojami, nustatoma įvairių tų drabužių tipų fotografinis išsiplatinimas ir t.t. Lietuvoje buvusiai M. K. Čiurlionies Galerijai ir V. D. Kult.

Muziejui šiais brangiais ir didžiais tautinės reikšmės turinčiais paminklais nesidomint, senųjų tautinių drabužių ir audinių papročių atgaivinimo darbo griebėsi Žemės Ūkio Rūmai. Tai griebtasi ryšy su namų pramonės ir amatų ugdymu Lietuvoje. Ž.Ū.R. šiems tikslams siekti leidžia gausiai iliustruotą leidinį “Sodžiaus meną”, kurio šimet pasirodė 7-8 knygos. Visas Sodžiaus meno knygas redagavo ir medžiagą joms paruošė lietuviškų audinių ir drabužių žinovas dailininkas A. Tamošaitis. “Sodžiaus meno” knygos nagrinėjami sekantieji tautinės kultūros pasireiškimai:

Pirmoj knygoj — “rinktiniai” audiniai, antrojoj prijuostės ir “žiečių rinkiniai”, trečioj — liaudies meno dirbinių raštai, ketvirtojoj — juostos, penktojoj — mezgimo, šeštojoj — senoviškų lietuviškų rankdarbių raštai ir septintojoj, aštuntojoj — lietuvių moterų tautiniai drabužiai.

“Sodžiaus meno” keliamos idėjos kaime randa didelį pritarimą. Dabar kiekviena geresnė kaimo audėja ar mezgėja savo turtingus raštus papildo, pajvairina raštų pavyzdžiais iš minėtų “Sodžiaus meno” knygų. Sodžiaus meno

TARPTAUTINĖ PARODA BERLYNE 1938 M.; I-JA PREMIJA ATŽYMETI ZANAVYKŲ RŪBAI DEŠINEJE

knygas rasi prie staklių labiausiai dar surūkusioj kaimo pirkaitej ir aukštais langais ir čerpėm dengtu stogu naujakurio gryčioj.

Sia proga noriu stabtelėti arčiau prie 7-8 Sodžiaus meno knygų, kuriose nagrinėjami lietuvių moterų tautiniai drabužiai. Tai 207 puslapių knygos su 506 paveikslais tekste, su 32 spalvotais paveikslais atskiruose lapuose. Knygas iliustravo pats autorius su skoniu ir dideliu nusi-manymu. Techniškai iliustracijos atliktos taip, kad sunku kas prikišti. Ypač knygą puošia spalvotieji tautinių darbužių paveikslai. Knygą paėmus į rankas ir pavarčius jau pats pirmas išpūdis gaunasi malonus. Neapvilia skaitytojo ir knygos turinys.

Pratarty autorius pasisako, kad šioms knygoms ruošdamas medžiagą jis eilę metų važinėjęs po sodžiaus gilumas, rinkdamas iš kraitskrynių medžiagą, ją fotografuodamas, piešdamas. Autoriui tekę susipažinti su kaimyninių kraštu ir tautų drabužiais, kad išmoktų skirti, kas sava, kas svetima. Knygose vaizduojami drabužiai esą tokie, kokiais lietuviai dėvėjo 17, 18 ir 19 amžiuose. Tamošaitis sakosi, kad šio leidinio tikslas yra duoti pradžią tautinių drabužių tyrinėjimo studijoms, kartu plačiose žmonių masėse paskleisti tautinių drabužių dėvėjimo ir pasigaminimo idėją, be to, esą, kartu su tautiniais drabužiais atgavinti tos srities namų pramonę: audimą, mezgimą, siuvinėją ir kitokius rankų darbus, kuriuos Žemės Ū.R. stengiasi remti ir ugdyti.

Minėtų tikslų siekdamas, autorius tikrai praktiškai suskirsto savo pateikiamą medžiagą. Knygos pradžioje duoda atskirų drabužių aprašymą bendrai, o paskui tuos drabužius aprašinėja pagal atskiras apylinkes. Nori, pav., rasti skaitytojas sau reikiamos apylinkės tam tikro rūbo

formą, pav., aukštaitišką kikliką, tai ir ieško aukštaitiškų rūbų skyrely, kur aprašyti įvairūs aukštaitiški kiklikai. Knygose aprašomos šios rūbų dalys: 1) Mergaičių galvos dangos: rangai, galionai pakalkės, graiželiai; 2) moterų galvos dangos: kikai, skepetaitės, nuometai, galvaraiščiai; 3) kaklo papuošalai: įvairūs karoliai; 4) skepetos; 5) drobulės; 6) marškiniai; 7) kiklikai; 8) prijuostės; 9) įvairių rūšių juostos; beraštės, rinktinės, kaišytinės, pintinės, austinės, vytinės; 10) sijonai; 11) rudinės ir kailiniai; 12) pirštinės ir kojinės; 13) įvairūs apavas, kaip vyžos, naginės ir kojinės, čempės, klumpės, medpadžiai ir batukai; 14) krepšiai.

Skirtingus drabužių tipus autorius randa Suvalkijoje, Aukštaitijoje, Žemaitijoje, Klaipėdos krašte ir Vilniuje. Suvalkijos kraštą suskirsto dar smulkiau: į kapsus, zanavykus ir dzūkus.

Labiau susipažinus su knygomis, darosi suprantama, kaip daug ir sunkaus darbo pareikalavo vien knygų esamos medžiagos sutvarkymas. Tiktai dėka to didelio patyrimo, kurį A. Tamošaitis turi įgijęs rinkdamas medžiagą apie tautinius mezginius, audinius ir drabužius, jam pilnai pasisekė pagauti būdingiausius bruožus minėtų apylinkių drabužių. Žinoma, su laiku, kada atsiras daugiau asmenų besidominčių drabužiais, kada bus nagrinėjama ne tik kas vienoj ar kitoj apylinkėj yra sava, bet kai bus žiūrima ir svetimos įtakos į tautinius drabužius, tada dar gali atsirasti viena kita nauja forma. Tai tvirtina ir pats autorius savo knygos pratarty.

Nors laikas neįeina į autoriaus užsibrėžtus tikslus, laikas, tenka manyti, sąmoningai autoriaus praleista vengiant per daug išplėsti knygas, bet vistiek norėtusi rasti šio pajėgaus savo srity darbininko — tautinių drabužių žinovo

paliesti nors trumpai sekantieji klausimai. Šias eilutes rašantis pasigenda skirtumo apibūdinimo tarp tautinių kasdieninių ir išeiginių drabužių, be to, galvoja esant pravartu iškelti tuos, kad ir nedidžiausius, skirtumus, kurie pasireiškia, pav., tarp mažos mergytės, jau piršlių belaukiančios mergaitės, suaugusios moters ir senutės drabužių. Iš 19 amž. pabaigos yra duomenų, kad su tais pačiais rūbais netiko eiti į laidotuves, krikštynas, vestuves arba į paprastą pasilinksminimą. Labai įdomu būtų matyti, kaip lietuviai vidujinį susikaupimą, nuotaiką išreiškėdavo drabužių spalvomis ar raštais, ar vienodai visose apylinkėse tai buvo daroma ir ar iš viso tai seniau buvo daroma. Norint atgaivinti senųjų tautinių drabužių ir audinių tradicijas, svarbu nurodyti ne tik audimo būdus, raštus, spalvas, medžiagą, bet būtų nuoseklu, kad be to viso būtų duodama ir tų drabužių sukirpimo pavyzdžiai.

Norėtusi rasti knygoje truputį daugiau apie vadina-mąsias didžiasias skepetas (vilnones skaras), kur jos išsi-platinusios. Šiu skarų labai gausiai aptinkama visoj šiaurinėj Lietuvoj. Ten jas audžia tik geresnės kaimo audėjos. Ar tik ne šių skarų ainės randamos Latvijoje vėlybojo geležies laikotarpio kapuose su įaustais žalvarinės vielos ir skardelių raštais? Jei taip, tai išeitų, kad šis rūbas siekia daug toliau negu 17 amž.

Jeigu autorius šia knyga galvoja ne tik atgaivinti tautiniu drabužių nešiojimo papročius, bet ir duoti pradžią tautinių drabužių tyrinėjimo studijoms, tai norėtusi, kad iliustracijų aprašymas būtų truputį pilnesnis, kad būtų duodama atvaizduoto drabužio, audinio, visos ar tik dalies drabužių eilutės tiksliai kilmės vieta, kada austas, ar audėja vietinės kilmės, ar atėjus iš gretimų apylinkių, kur dabar originalas yra ir t.t. Šios žinios kaip tik būtų brangios besinaudojantiems šia knyga studijų reikalais.

Autorius moka ne tik medžiagą lauke rinkti, bet moka tą medžiagą ir sistemon suvesti. Susistemintą medžiagą puikiai, suprantamai ir įtikinamai perduoda skaitytojams, ją tinkamai pavaizduodamas. Tai mes matom iš visų Sodžiaus meno knygų ir ypač iš paskutiniosios apie lietuvių moterų tautinius drabužius. Iš šios knygos ryškiai pamatai, kad jei genys margas, tai lietuvių moterų drabužiai tikrai daug margesni, daug įvairesni. Tai daug daugiau negu puošnūs! Yra pagrindas tautai tokiais drabužiais didžiulis, branginti juos, bet ne niekinti kaip tai daro kaikurie tautos

MAŽOSIOS LIETUVOS RŪBAI, 18 AMŽIUS

kultūros paminklais rūpintis ir globoti pavesti asmenys.

Šios knygos patenkins tą didelį tautiniais drabužiais domėjimąsi praktiškais reikalais. Čia matai, kokio didelio tų drabužių įvairumo esama vienoje apylinkėje. Čia ras patinkamų raštų, rūbų formų ir spalvų suderinimą labiausiai išlepintas šiais reikalais moterų skonis.

Knygoj įdėtos detalinės rūbų, raštų, siuvimo, mezgimo ir t.t. nuotraukos labai didina knygos vertę studijų reikalu, bet tai dar labiau padeda autoriui ir Ž.Ū.R. atsiekti savo užsibrėžtus tikslus.

Savo laiku nepasirodą nauji tautiniai drabužiai iš šilkinių ir kitų nevietoj gamintų medžiagų, šiai knygai pasirodžius, yra pasmerkti išnykti.

Baigiant vieną tenka pageidauti, kad knyga būtų prieinama koptatesniems žmonių slouksniams. Ši knyga turėtų būti gimnazijų, pradžios mokyklų ir šiaip visose vietose bibliotekose.

K. Mekas

* * *

MAŽOSIOS
LIETUVOS
MERGINA
PASIPUOŠUSI
IŠEIGINIAIS
ŠVENTADIENIO
RŪBAIS,
19 AMŽIUS

Lietuvių liaudis, pasižyminti būdingu atsparumu įvairiom naujovėm, kultūrinį tautos lobį ateinančiom kartom ilgus amžius išlaikė grynesnį ir mažiau paliestą svetimybų. Tautiniai rūbai, mūsų moterų puošmena, švytėjo spalvingumu ir kuklumu, paveldimi iš kartos į kartą su prosenelių, senelių, motinų išmintimi ir patirtimi. Audėjų rankomis išdailinti, gražiausių spalvų ir raštų gijomis raizyti, svajonių ir lūkesčių palydimi, liejosi margi drobių ritimai iš gimtosios žemės gelmių. Bet laikas nesutramdomai veržėsi pirmyn, progreso dūmai temdė margąsias tulpes ir mašinos keitė darbščiasias rankas. Pažangos vardu nyko šimtametės tradicijos, nauji šūkliai skelbė fabrikinę prekę. Gyvenimo sriautas suko kita vaga su visomis naujovėmis, nešdamas ir tautinio atgimimo mintį. Į pirmąsias gretas stėjo kultūrininkai, supratę padėties svarbą gelbėjo miesčioniškumo dulkėmis apneštas verty-

LIETUVE, 18 AMŽIUS

bes. Prasidėjo svetimybėmis suniokotų tautinių rūbų atgaivinimo eiga, kuri vyko lėtai ir ilgai. Pirmąjį perversmą markizetais ir aksomais išsidabinusių lietuvių tarpe sukėlė dail. A. Tamošaičio knygos — „Sodžiaus Menas“ (Žemės Ūkio Rūmų, Kaune, 1931 metais pradėta leisti knygų serija). Staiga visi praregėjome ir pamatėme mūsų šimtmečiais kurtos tautodailės unikalumą, stilingumą ir puošnumą, kurį tiko salonuose ir užsieniečiams parodyti. Kur anksčiau tik ranka numodavome, kaip į kaimietišką išmonę, pradėjome patys domėtis, net kopijuoti ir savoje aplinkoje taikyti. Norėjome turėti ir audinius, ir pjaustinius, ir kitų liaudies motyvais dirbinių. Jei teoriškai visus apšvietė „Sodžiaus Menas“, tai praktiškai aukščiausios kokybės tautodaile aprūpino „Marginių“ b-vė, viena iš elegantiškiausių krautuvių Kaune (buvo skyriai Šiauliuose ir A. A. Tamošaičių vadovaujamas Vilniuje). Ir puikūs buvo ten audžiami tautiniai rūbai, dailininkų sukurti, etnografiniai autentiški, vienas už kitą magesnį, vienas už kitą gražesni, kad sunku buvo ir išsirinkti. Ir ne viena gimnazistė svajodavo apie tautinius rūbus iš „Marginių“.

Lietuvių tautinių rūbų iškėlimo svarbiausias pradininkas ir puoselėtojas buvo dailininkas Antanas Tamošaitis. Jis suprato tautos versmių kūrybinę galią, kurią reikėjo gelbėti nuo sunykimo ir iškelti prideramoje aukštumoje. Jo gilaus darbo, triūso, studijų ir pasišventimo išdava buvo „So-

džiaus Menas“ knygos: Rinktiniai audiniai, 1931; Prijuostės ir žiškų rinkiniai, 1931; Liaudies meno dirbinių raštai, 1931; Juostos, 1932; Mezgimo ir nėrimo raštai, 1933; Senoviškų rankdarbių raštai, 1934; Lietuvių moterų tautiniai drabužiai 1938-1939; (taip pat A. Tamošaitis paruošė ir šias knygas: Audiniai, 1933; Austiniai kilimai, 1935; Staltiesės, 1937).

A. Tamošaitis pirmasis pradėjo tyrinėti mūsų liaudies audinius moksliniu metodu, nes jam buvo svarbus tautinės kultūros ugdymas. Jo knygos plito visame krašte, kaimuose ir miestuose, mokyklose ir namuose. Suprantama, kad svetimybėmis persunktų miesčioniškų „tulpelių“ ir „žirgelių“ neatsikratėme per vieną dieną, užsilikusių senų „daigų“ pasitaiko dar ir dabar, bet nauji pagrindai buvo padėti. „Sodžiaus Menas“ buvo lyg kertinis akmuo, ant kurio pagrindų augo ir stiprėjo tikroji lietuviško liaudies meno sąvoka. Tautodailės atgaivinimo talkon atėjo ir įsijungė į bendrą kultūrinį darbą dail. A. Tamošaitienė, žinoma audinių ir kilimų kūrėja, 1938 m. Berlyno tarptautinėje parodoje laimėjusi pirmąją premiją už zanavykų tautinius rūbus. Ji taip pat yra išleidusi rankdarbių knygų: Mezgimas 1935; Namie austi drabužiai, 1935; Mergaičių darbeliai, 1937; Mūsų rankarbiai, 1939.

Dail. Antano ir Anastazijos Tamošaičių nuopelnai ir įnašas Lietuvos kultūrai, kaip liaudies meno specialistų ir menininkų kūrėjų, yra labai didelis, svarbus ir reikšmingas. Jų nuveikti darbai yra visiems žinomi ir kalba patys už save, ko negalima būtų apibūdinti keliom eilutėm, bet reikėtų didesnių knygų. Jų sukurtais kūrinių: kilimais ir audiniais žavisi visi. Jų sukurtais ir austais tautiniais rūbais dėvi lietuvių moterys visuose pasaulio kontinentuose. Jų kūrinių galima rasti ne tik parodose ir privačiuose rinkiniuose, bet ir įvairių šalių muziejuose. Tiksliai apibūdino prasmingai nueitą gyvenimo kelią prof. J. Puzinas, sveikindamas A. Tamošaitį 60-ties metų sukakties proga: „Vien amžiaus sukaktis — ne nuopelnas. Jei tik sveikata nesuslubuoja ir prisižiūrima, galima susilaukti ir gilios senatvės. Visai kitokios reikšmės ir gilios prasmės įgyja amžiaus sukaktis, kai ji palydima brandžių darbų, svaraus įnašo kuriai nors mokslo ar meno sričiai, savosios tautos kultūrai, savo krašto gerovei. Tada ir pačiam sukaktuvininkui darosi malonu stabtelėti ir atsigręžti į gražiai nueitą kelią. Jūsų pėdsakai lietuviškojo gyvenimo kelyje gilūs. Juk kiek Paties surinkta M. K. Čiurlionio galerijai Kaune mūsų tautodailės brangenybių — audinių, senovinių drabužių, margaspalvių juostų, kraičių

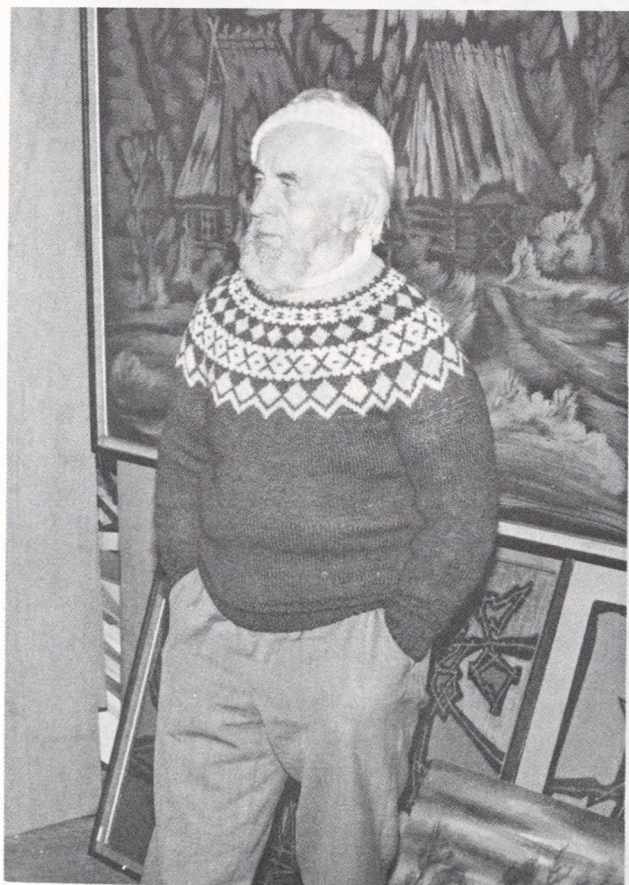
skrynių, liaudies medžio drožinių, keramikos dirbinių ir kita! Tai nebuvo vien tik medžiagos rinkimas bet ir nuodugnus jos tyrinėjimas. Tų ilgamečių studijų rezultatas — aštuonerios “Sodžiaus Meno” knygos, “Audiniai”, “Austiniai kilimai” ir “Staltiesės”. Jūs galite didžiuotis nuodugnai ištyrę lietuvių tautinius audinius, didžiuotis ir grožėtis mūsų tautiniais drabužiais, kuriuos iškėlėte iš užmaršties skrynių ir atgaivinate! Grožimės Jūsų dailės kūryba. Jūsų savitu kūrybos braižu, perpintu liaudies folkloro motyvais.”

Nuo paskutiniosios “Sodžiaus Menas” knygos pasirodymo praėjo keturiasdešimt metų. Daug buvo nuveikta tautodailės srityje, bet ne viskas padaryta, kas turėjo būti padaryta. Trūko tada, trūksta ir dabar leidinių svetimomis kalbomis apie mūsų kultūrą, tautodailę ir t.t. Įvairiuose kraštuose išleidžiamose liaudies meno knygose lietuvių vardas dažniausiai neminimas, ir retai kur užtiksimė bent porą žodžių apie mūsų krašto daile. Labai gerą darbą atlieka Lithuanian Press leidykla Čika-

ANASTAZIJA TAMOŠAITIENĖ

ANTANAS TAMOŠAITIS

goje leisdama liuksusinius leidinius anglų kalba, keldama lietuvių istoriją, literatūrą viešumon. Todėl su džiugesiu reikia sutikti pasirodymą A. ir A. Tamošaičių — “National Lithuanian Costume” knygos, kuri buvo taip labai laukta, labai reikalinga ir labai būtina. Ši knyga tinkamai užpildys lietuvių tautodailės trūkumą tarptautinės literatūros gretose. Šios knygos neturėtų trūkti didžiosiose pasaulio bibliotekose. Ją turėtume dovanoti kitų tautų kultūrininkams, etnografams ir tautodailės tyrinėtojams.

Antanas ir Anastazija Tamošaičiai apvainikavo savo nuveiktus didelius darbus, išeidami su lietuviška tautodaile į tarptautines platumas. Mes šandien didžiai įvertiname ir gerime A. ir A. Tamošaičių atliktais kultūriniais darbais, surinktais liaudies lobio rinkiniais ir svarbiausiais raštais, sklindančiais plačiame pasaulyje skelbiančiais lietuviškos liaudies išmintį.

Nora Kulpavičienė

MOČIUTĖS KRAITINĖ

SKRYNIA

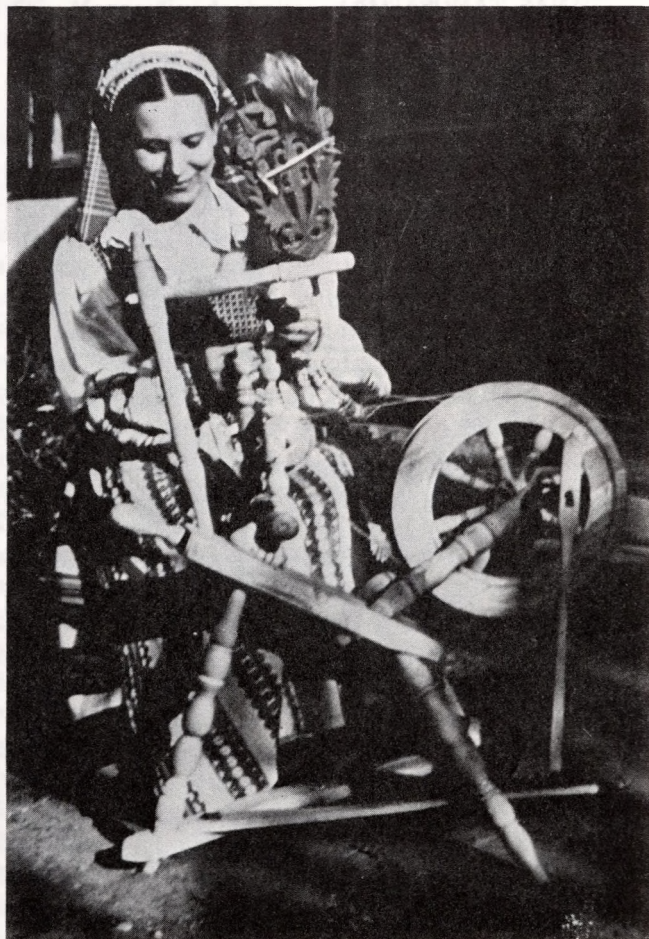
S. VILKAUJA

Iš mano vaikystės atsiminimų man dar gana giliai pasąmonėje buvo įstrigę vaizdai apie močiutę ir tėvuką, t.y. apie mano mamos tėvus, kurie gyveno drauge su mumis. Mano tėčio tėvai (Dainavos šalies dzūkai) mirė labai anksti. Todėl ir tėtis labai mažai apie juos kalbėdavo. Kadangi mūsų tarmėje (kapsu) nebuvo senelio ir senelės, bobutės ir dieduko, tai mes juodu vadindavome močiutę ir tėvuką. O jie sakydavo, kad esame jų anūkėliai. Mes, vaikai, tiesą pasakius, tada visai nesigilino į jų kilmę, į jų praeitį, kalbą ir panašiai. Mes buvome patenkinti ir tuo, kad juodu su mumis žaisdavo, sekdamo mums įvairias pasakas ir mus mylėjo. Tačiau jų būdai buvo labai skirtingi. Močiutė buvo nešneki, ramaus būdo, giliai religinga moteris. Ji senatvėje, kai gyvenome Vilkaviškyje, eidavo į bažnyčią kiekvieną rytą. Tuo tarpu tėvukas buvo labai šnekus. Jis mums pripasakodavo įvairiausių dalykų, kuriais mes tada, žinoma, tikėdavome. Dažniausiai jis mėgdavo pasakoti apie savo jaunystę, kai tarnavo caro kariuomenėje ir kai buvo paskirtas į Kaukazą. Jis sakydavo, kad gruzinės buvo labai gražios merginos ir kad daug iš jų verkė, kai jis turėjo grįžti namo. Tačiau mes tada labai domėjomės močiutės kraitine skrynja, kuri buvo laikoma priemenėje ir apdengta senu kilimėliu. Mes į skrynją kartais pasižiūrėdavome, nes ji mums atrodė, kaip jūros dugne atrasti piratų lobiai. Skrynja tikrai buvo gana didelė, tamsiai mėlynos spalvos, apkaustyta, sunkiomis geležinėmis rankenomis iš galų ir didele spyna užrakinta. Viršuje dar buvo galima ižiūrėti gerokai nutrintų spalvų paukščiųkus ir gėlytes.

Kiekvieną kartą močiutė tą savo skrynją atidarydavo, kai reikėdavo pasiimti drabužių ar skarelį. Tačiau vieną kartą per metus ji išimdavo visą savo jaunystės turtą. Tada vasaros saulėtą dieną ji ištiesdavo kieme virves, ant kurių iškabinsu vedindavo savo kraitį. Tad mes tuoj sukišdavome nosis ir smalsiai žiūrėdavome. Jau, rakindama didžiulę spyną, pradėdavo pasakoti, kad per jos vestuves net keturi kraitvežiai ką tik galėjo įkelti skrynją į vežimą, nes taip daug kraičio joje buvo prikrauta. O tą kraitį beveik ji pati viena susiverpė, išsaudė ir pasisiuvo. Nors ji buvo gimusi netoli Vištyčio (Vilkaviškio aps.), bet jaunystėje gyveno Zanavykijoje (Šakių aps.) pas savo turtingą šimtamarę seserį. Ten ir buvo josios vestuvės, nes ji susi-

pažino su tėvuku, kuris gyveno kaimynystėje. Tad prieš vestuves kai kurias drobes davė išausti girininkų (trobelninkų) moterims. Be to, ji visuomet primindavo mums, kad ta kraitinė skrynja yra dar jos motinos atsineštinė. O to turto joje buvo dar gana daug. Ten gulėjo sudėti kelių rietimų likę balto audeklo stuomenys, rankšluosčiai; buvo kelios lininės staltiesės, pusvilnonės lovatiesės, pora kaišytinių prijuosčių, kelios juostos ir kt. Ji labai atsargiai išimdavo ir savo vestuvinį nuometą, kuris mums atrodydavo labai paprastas, nes buvo panašus į ilgą lininį rankšluostį. Mes prašydavome, kad ji užsidėtų tą nuometą ant galvos, bet ji niekad ir nemėgino. Ji sakydavo, kad ir labai patyrusiai svočiai kartais sunkiai sekdamosi per vestuves apgaubti jaunamartės galvą. Gražiausi daiktai mums savo spalvų įvairumu buvo kaišytinės prijuostės ir juostos. Jos visi sijonai buvo gana tamsūs (kapsiški), austi išilginiais dryžiais. Kasdien ji nešiodavo paprastesnius sijonus bei prijuostes, kartais net ir nebalinto lino ataudais. Kasdieninės prijuostės buvo austos skersiniais dryžiais. Ji mums kartais

ŽEMAITĖ VERPĖJA DĖVINTI SAVAIS AUSTAIS
TAUTINIAIS RŪBAIS, 1938 M.

papasakodavo, kaip ji ausdavo, nes seklyčioje visą laiką stovėdavo staklės. Ji jau vartojo siūlams pirktinius dažus, kurių atveždavo į kaimą žydėlis su kitomis prekėmis. Bet jos motina dar vartodavo naminius dažus, kuriuos pasidarydavo iš uogų, samanų, medžių lapų ir pan. Be šių daiktų, ji turėjo taip pat daug ir pirktinių skarelių, kurios beveik visos buvo prūsiškos. Tai buvo įvairios šilkinės vasaros skarelės ir pūslinės (toks audimas) baltos ar juodos, bet su ilgais šilkiniais kutais. Jos buvo skirtos šaltesnėm rudens ar žiemos dienoms. Žiemai ji turėjo ir daugiau šiltų vilnonių skarelių. Ypač viena skara buvo labai didelė. Ją vadindavo veltine. Ji buvo vilnonė, juoda ir išpešiotais kutais. Žiemą, kai ji eidavo į bažnyčią, apsivilkadvo vatiniu puspalcium, o ant viršaus apsisupdavo ta veltine skara. Daugiausia ji brangino maldaknygę ir juodą ražančių (rožinių), kurį jai padovanojo dėdė kunigas, buvęs Vištyčio parapijos klebonas.

Skrynios dangtį ji vadindavo antvožu, prie kurio buvo prisiklijavusi kelis šventus paveikslėlius ir porą nuotraukų, kurios jau taip buvo nublukusios, kad beveik nieko negalėjome įžiūrėti. Nors mūsų senose liaudies dainose ir sakoma, kad merginos prie skrynių dangčių prisiklijuodavo bernelių meilės laiškelius, bet mūsų močiutė tų laiškelių neturėjo. Viena nuotrauka labai domėjosi mano broliai, nes joje turėjo būti mūsų dėdė. Mat, močiutė turėjo dar ir sūnų, kuris su draugu išvažiavo į Ameriką laimės ieškoti. Juodu abu net tarnavo JAV-bių samdomojoje kariuomenėje. Jis atsiuntė kelis laiškus ir vieną nuotrauką, kurioje buvo nusi-

fotografavęs su savo arkliu. Po to jis daugiau nebe-rasė ir dingo be žinios. Tad mes, nors ir negalėdavome nuotraukoje įžiūrėti arklio, vis tiek vaikams mokykloje aiškindavome, kad mūsų dėdė kovojo dėl Amerikos laisvės ir žuvo kovose su indėnais. Močiutė labai brangino ir rausvų koralų, trumpai supjaustytų, neilgą eilutę. Tai buvo tėvuko dovana. Jis tuos koralus jai parvežė, kai grįžo iš karo su japonais.

Tad į pavakarę ji viską nukabindavo nuo virvių, išpurtydavo ir, atsargiai suvyniojusi, sudėdavo vėl viską atgal į skrynį. Tų daiktų niekad ir nelygindavo (neprosydavo), nes visuomet turėjo būti sulankstymo žymės, o tai reiškė, kad tie drabužiai yra ne kasdieniniai, bet išieginiai ir nesimėto kur nors pakampėse užkisti. Tada ji uždengdavo skrynį su dangčiu ir užrakindavo su sunkia spyna iki kitų metų.

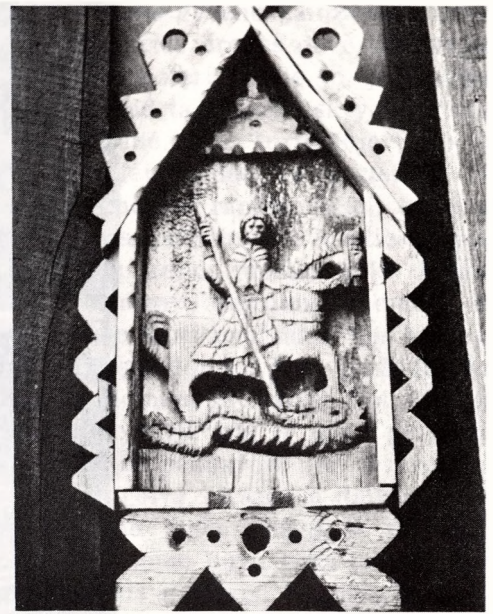
Kai ji mirė, tai mama į tą skrynį sudėdavo žieminius drabužius, kad būtų daugiau vietos spintoje. Mat, močiutės daiktai netrukus susinešiojo, išsimėtė, sijonai buvo skolinami net ir vaidinimams, bet labai dažnai artistai pamiršdavo grąžinti. Ilgainiui išsilaikė lininės staltiesės, veltinė skara ir kelios juostos. Aš dar labai gerai prisimenu, kai mano mažesnius brolius nešdavo krikštyti, tai įdėdavo naujagimį į priegalvį ir aprišdavo su močiutės juosta. Ilgainiui kažkur nusimetė ir ta didžioji skrynios spyna . . .

Tai tokie yra išsilikę mano atmintyje atsiminimai apie močiutę ir jos kraitinę skrynį.

GAVĖNIA "KLASIŲ" ŽAIDIMO

METUOSE

SESUO MARY LUCINA, R.S.M.

ŠV. JURGIS, A. IR A. TAMOŠAIČIŲ SODYBOJE

Kai aš buvau dar tuose metuose, kai vaikai žaidžia "klases" (nusibraižę jas kreida ant šaligatvio), su dideliu nekantrumu laukdavau Didžiojo Šeštadienio vidudienio. Didžiojo Šeštadienio vidudienį laikydavau oficialia gavėnios pabaiga ir ją tinkamai paminėdavau, pralauždama savo šokoladinį kiškį ir išaudama sau į burną saldinius: želatino pupas tokiu greičiu, kaip kad buvau mačius kulkas skriejant iš Buvk Jones šautuvo.

Lygiai dvyliktą valandą (šiaip niekada savo gyvenime nesilaikydavau tokio punktualumo) mano užsigavėjimas užsibaigdavo saldžiai. Jau tą rytą vos pabudus, aš leisdavau džiaugsmui užvaldyti save nuo galvos iki kojų; ir taip jis, tas džiaugsmas, buvo gyvas manyje, jog man atrodydavo, kad jo aromatas pripildo kiekvieną kambarį, išsilieja į gatvę, pasiekdamas net Fitzgeraldų namą. Paskutinįjį namą mūsų bloke. Priekinė gatvė, mūsų taip vadinama Front Street, niekada man neatrodė tokia šviežia kaip kad tą dieną. Mama norėdama, kad apsiramčiau, pristatydavo mane prie darbo; sunku buvo ir jai, ir man, mano entuziazmui taip smarkiai įsibėgėjus.

Ką iš tikrųjų aš tą dieną jaučiau, šiandien man yra taip sunku aptarti kaip kad saulėtekį. Nors galbūt šis džiaugsmo išgyvenimas nebuvo toks, kaip kad šventieji jį išgyvena, vistiek tarp vieno ir kito aš įžiūrėjau panašumą. Mat, mano džiaugsmas irgi ilgai tęsdavosi. Dar ir dabar jaučiu šokolado skonį burnoje, tą palaimingai storą jo sluoksnį ant liežuvio ir matau želatino pupas, spalvingas kaip kad spalvotus pieštukus. Ar yra

dar didesnių malonumų Kinijoje ir Arabijoje už šiuos, to negalėčiau pasakyti?

*

Mes turėjome du laikrodžius. Šie kartu su mano rankiniu laikrodėliu suteikė man visas reikiamas žinias, kas lietė valandas ir minutes. Vienuoliktą valandą, atidėjusi visus užsiėmimus į šalį, sėdėdavau ir žiūrėdavau į velykinius krepšius taip, kaip kad astronomas atsideda dangaus tyrinėjimui. Kiekviena minutė dabar man buvo labai svarbi. Jeigu kartais atsitikdavo, kad laikrodžiai ir mano pačios Mickey Mouse laikrodėlis nesutardavo, vadovaudavausi tuo, kuris turėjo galią kuo greičiau siai privesti mane prie šokolado.

Nors Mama dėjo daug pastangų, stengdamasi mane įtikinti, kad gavėnia baigiasi Velykų Sekmadienį, aš užsispyrusi laikiausi savo logikos: gavėnia užsibaigia Didžiojo Šeštadienio vidudienį ir tiek! Šiame nuomonių skirtume mano sesers rėmė mano pusę.

Kaip jau minėjau, Didžiojo Šeštadienio rytą, vienuoliktai valandai atėjus, Mama, pertraukusi savo darbus, atnešdavo iš savo miegamojo kambario spintos mūsų velykinius krepšius ir išrikiuodavo juos, kaip pagundą, valgomajame ant žemos indaujos.

Dar penkias minutes prieš dvyliktą, atlaisvindavau traškantį, besivingiuojantį, kibirkščiuojantį celofaninį popierių. Iš patirties žinojau, kad geriausias būdas susidoroti su šokoladiniu kiškiu — tai pirmiausia nulausti jam galvą ir pradėti valgyti nuo kojų. Tada galva liks skanesnė ir skalesnė.

Pačią vidurinę kiškio dalį kartais pasilaikydavau Velykų diena. Tai priklausydavo nuo charakterio stiprumo, kurį buvau išvysčius gavėnios metu, ir nuo mano numatymo, ar būsiu patenkinta valgymu vien tik želatinines pupas Velykų dieną? Mat, krepšyje visada rasdavosi daugiau negu vienas želatininių pupų maišelis, o šokoladinį kiškį gaudavome tik po vieną.

Šis saldumynų valgymas man buvo tikra puota. Jos pradėdavau laukti jau nuo Pelenų Dienos, kai Tėvas McCarthy primindavo man mano pradžią ir pabaigą su drąsiu pelenų brūkšniu ant kaktos; tuo brūkšniu aš labai didžiudavau, užšukuodama plaukus stačiai aukštyn ir atsargiai prausdamasi aplink jį.

Gavėnia ilgai tęsdavosi. Buvo ir kitų aukų mano gyvenime, ne vien tiktai atsisakymas saldinių. Kino lankymą teko nubraukti, nors tai ir reiškė nebaigimą žiūrėti šeštadieninės serijinės filmos iki galo. Labai pasiilgdavau savo herojaus, kurį paskutinį kartą teko matyti nustumtą nuo uolos; ir kaip būčiau norėjus sėdėti pirmoje suolų eilėje kino teatre, jam vėl pasirodant scenovaizdyje, ir matyti jį sveiką ir gyvą, mikliai užšokantį ant jo belaukiančio arklio.

Mūsų sėdimasis kambarys buvo mažiau triukšmingas, nes dabar ten nesiklausydavau savo mėgiamos radijo programos. Tas man irgi nemažai kainavo.

Neužteko vien tik atsižadėti šio bei to gavėnioje. Į gavėnią įėjo ir aktyvi veiklos dalis. Pavyzdžiui, aš bandžiau dalyvauti Mišiose kiekvieną rytą, nors lova tam smarkiai priešinosi. Man rodėsi, kad buvo vos trečia valanda ryto, kai išgirsdavau Mamos balsą jau trečią ar ketvirtą kartą besakantį: „Lai kas keltis!“ Žinojimas, kad šventieji pajėgdavo atsikelti tuojau pat, nesulaikė manęs nuo įsirausimo dar giliau į lovą. Penkias minutes vėliau Mamos žodžiai: „Ar dar neatsikėlei?“ buvo kaip šalto vandens srovelė nutekėjusi veidu. Kai drebėdama baigiau apsirengti, išgirdau tėvą, lipantį laiptais žemyn į rūšį pakrauti krosnį anglimis. Jis šūktelėdavo man: „Tik žiūrėk, kad šiltai apsirengtum!“ Ir taip apėjau visus kambarius, rankiodama sau priklausančią šilumą: šiltas sportines kelnes, botus, kepurę, šaliką, pirštines; ir ko aš pati nesugebėjau atrasti, rado Mama labiausiai neįtikėtinose vietose.

Kai išskubėjau į Šv. Marijos bažnyčią, pusę mylios tolumo nuo namų, gatvę radau tokią tamsią, kaip kad uždaro šaldytuvo vidų. Sniegui girgždant po kojomis, atkakliai veržiausi pirmyn, pereidama du tiltus ir įkopdama į kalną. Vėjas kibo į rūbus, priversdamas mane apsiašaroti ir taip stumtis pirmyn su rasojančia nosimi. Jeigu ir turėjau su savi mi nosinę, mano rankos buvo per daug sugrūbusios ja pasinaudoti. Vėjo priremta prie geležinės

tvoros, aš kovojau su juo, kaip boksininkas par-trenktas prie virvių. Tiltas kryžiuosi su geležinkelio bėgiais. Einant į bažnyčią ir grįžtant iš jos, aš turėjau užlipti iš viso du šimtus šešiolika laiptų.

Negreitai sunkumų atbaidoma, galvojau sau pozityviai: jeigu vėjas priešinosi man einant, jis bus su manimi grįžtant. Be to, daug reiškė — išklausius Mišias — galėjimas prisegti dar vienos auksinės žvaigždės klasėje, ant gavėniai skirtos lentos; tai buvo lyg tavęs laukianti žvaigždė danguje. Ir dar kita mintis mane palaikė. Jeigu aš prasistumsiu per šį vėją iki bažnyčios, kiek sielų išsistums iš skaistyklos!

Dar vis būdama pakalnėje, trumpam apsigyniau nuo arktiškų vėjo gūsių, atsiremdama į astatą šoną. Kalnas atrodė man esąs aukštas, kaip Everestas! Kadangi dažnai šaligatvį rasdavau aple-dėjusį ir rogučių nuzulintą, kaip alpinistė greitai įkibau į sniegą, esantį šalimais tako. Ir taip stumdamasi keletą žingsnių pirmyn, čia vėl slysdama atgal, kartą pagalvojau sau: kas pirma atsisakys veikti, ar širdis ar plaučiai? Pasiekusi bažnyčios duris, kurios buvo pilkos ir sunkios, rėmiau petį į jas iš paskutiniųjų jėgų. Su pirštine perbraukusi per užšalusį vandenį, skubotai persižegnojau. Kojomis, kurių nejaučiau, nuskubėjau į savo mėgi-mąjį suolą. Suole, klūpodama ir laikydama rankas prie veido, pūčiau, kol jos vėl atgijo. Vienintelis kitas šilumos šaltinis bažnyčioje buvo degančios žvakės. Prisimerkusi žiūrėjau į jas tol, kol jos susiliejo į vieną didelę gėlę.

NUKRYŽIUOTASIS. LIETUVIU LIAUDIES MENAS

Mišios buvo ilgos. Kalenau dantimis iki pat Evangelijos. Vos Tėvui McCarthy pradingus zakristijoje, išskubėjau ir aš, vėl remdama petį į duris. Dabar jau buvo šviesiau irėjimas pakalniui — spartesnis. Daug spartesnis! Kritau, slydau, ritau. Po to keturiasdešimt laiptų lipau aukštyn, keturiasdešimt — žemyn. Antrasis tiltas rodėsi man esąs toks ilgas, kaip kad Auksiniai Vartai. Ir vėl kopiau dvidešimt aštuonis laiptus aukštyn. “Beveik pusiaukelis”, raminau save, besistumdama pirmyn iš visų jėgų. Ir kai galų gale pasiekiau savo gatvę, parbėgau į namus — taip man atrodė — ne savo, bet kieno kito kojomis. Mama buvo manęs belaukianti. Ji greitai atidarė man duris, ragindama mane skubėti vidun; uždariau jas, prie durų ji pristūmė seną antklodę, kuri sulaikė vėją.

Ji padėjo man išsivilkti iš sudrėkusių rūbų; pakabino juos, kad pradžiūtų; paruošė man karštus pusryčius, kuriuos aš suvalgiau, “elektrai” vaikstant po mano kojas.

*

Vos tik kraujo apytaka pradėjo veikti kaip reikiant, turėjau vėl tuoj pat išskubėti iš namų. Mokykla buvo skersai gatvės nuo bažnyčios. Įėjus į klasę, pasakiau labas rytas Seselei, kuri sėdėjo prie savo stalo sausuose rūbuose; mano dar vis buvo drėgni. Ji palingavo galvą pritariamai, kai pakėlus ranką prašiausi leidimo eiti į prausyklą. Sugrįžusi dar kokią valandą sėdėjau save apsimabinusi, kad apšilčiau.

Priedo prie atsižadėjimo šio bei to gavėnioje ir dalyvavimo Mišiose, Seselė pasisakė už ir rekomendavo mums aplankymą Švenčiausiojo Sakramento ir apėjimą Kryžiaus Kelių. Dievas dažnai buvo paliktas per daug vienas, ji sakė, ir mes turėtumėm dažniau Jį aplankyti, kaip kad aplankytumėm savo geriausiąją draugą, kuris negali išeiti iš namų. Apeitas Kryžiaus Kelias daugiau negu kas kita vers mus įsiminti Kristaus kentėjimus.

Tad, prieš grįžtant namo pietums (kalnas, du tiltai, gatvė),ėjau aš aplankyti savo Geriausiąją Draugą. Trečią kartą šešių valandų bėgyje rėmiau petį į sunkias, pilkas duris, įsileisdama save į pusiau tamsią bažnyčią. Nužingsniauau į pirmąjį suolą ir prisimerkusi žiūrėjau į šviesas, kol jos subėgo į gėlės ziedą. Tada sėdėjau ir žiūrėjau, kaip šviesos žaidė ant statulų.

Penktadieniais, po pietų, gavėnioje, visi skyriai eidavo į bažnyčią apeiti Kryžiaus Kelius su Tėvu McCarthy priekyje. Mes meldėmės ir giedojome garsiai. Man geriau patiko apeiti Kryžiaus Kelius pačiai vienai po pamokų, nes tada aš galėjau skirti tam laiko, kiek tikta norėjau, ir kartu pasigrožėti vitražais. Buvo du klausimai, kurių niekada neišdrįsau paklausti. Ar. Šv. Cecilija mokėjo gerai

A. TAMOSAITIS

ŠV. KAZIMIERAS (aliejus)

groti savo instrumentu? Ir ar šventųjų aureolės buvo dalykiškai apčiuopiamos? Marijos ir Juozapo akys mane palydėdavo man išeinant pro duris, Mažajai Gėlelei ir Motinai Cabrini mojanč man sudieu.

*

Ši gavėnia buvo mano “klasių” žaidimo metuose. Ir dabar — Didžiojo Šeštadienio vidudienis. Užbaigusi savo puotą, nuskubėdavau į savo miegamąjį susiorganizuoti savo rūbus rytdienai. Kartais spintoje kabėdavo Mamos man nupirktą naują suknelė arba skrybėlė, nors pavasarinis paltas — nenaujas, pereitų metų. Sesutės ir aš visada gaudavome naujus batus ir kojines Velykoms.

Tėvai ne tikta padovanodavo mums, vaikams, po velykinį krepšį saldumynų, Mama taip pat paruošdavo puikų velykinį stalą, apdengdama jį balta linine staltiese. Stalo viduryje garbės vietą užėmė

du apvalūs kepalai duonos, papuošti tešliniais kryžiais. Neminint jau kitų ypatingų šventiškų valgių, šalimais buvo padėtas pats didžiausias kumpis, kurį tik galėjai rasti visame mieste.

Mes — tai vienintelė šeima visame bloke, kuri kreipdavosi į kunigą, prašydama palaiminti velykinį maistą. Ir kai Tėvas McCarthy atskubėdavo popiečiui įpusėjus, mes priimdavome jį priekinėje svetainėje, kuri buvo retai naudojamas kambarys. Tai man nepaprastas ir labai įsimintinas įvykis; vienintelis kitas įvykis tokios pat svarbos — tai diena, kai mano aitvaras pirmą kartą palietė dangų.

Jeigu visas namas kvepėjo pavasariu, tai dėka Mamos darbo pastangų. Ji imdavosi pagrindinai išvalyti vieną kambarį į dieną ir valydavo jį taip, lyg laukdama svečių. Mezginių užuolaidas ji išskalbdavo, iškrakmolindavo ir išprošijus laikydavo jas užpakalinėje verandoje, kol visi langai buvo nuplauti.

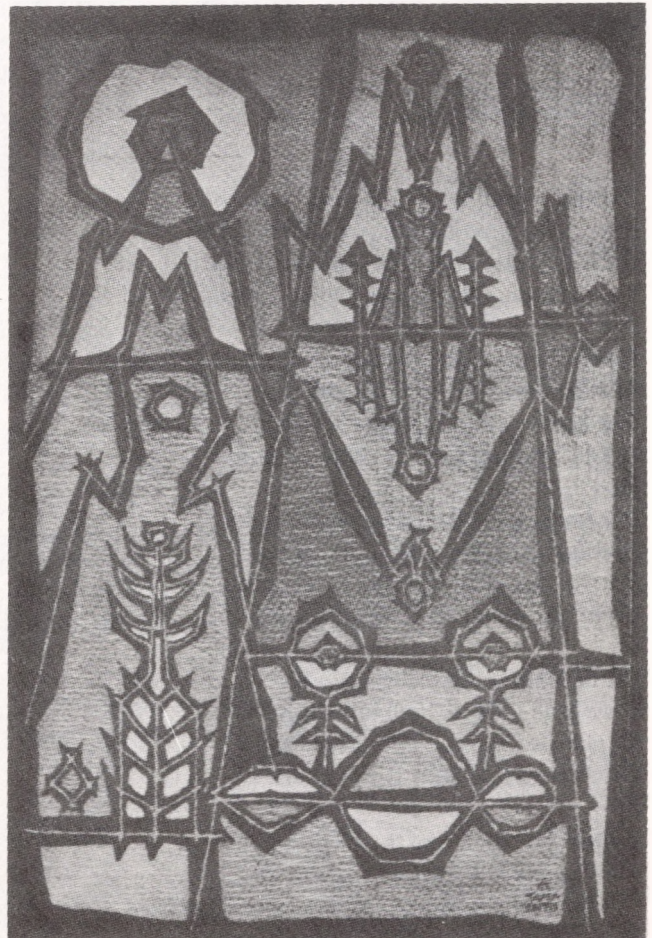
Pagaliau Velykos. Kristus prisikėlė. Jis yra čia. Per Mišias choras giedojo “hosana” ir “aleliuja” ir ką daugiau gali giedoti tam, Kuris nugalėjo mirtį! Bažnyčia buvo pilna lelijų ir švytinčių gerai išsipraususių žmonių. Jaučiau, kad ir nelabai aiškiai jungtį su nauju gyvenimu, kuris yra Prisikėlimas.

Po Mišių keliavome namo. Šį kartą nebevarginai, bet automobilyje kartu su tėvais ir sesutėmis. Valgomajame, per užuolaidas, saulės šviesa krito ant stalo. Prie stalo sėdausi pati paskutinė, nes turėjau daug ką svarbaus nuveikti — baigti valgyti viduriniąją kiškio dalį ir išauti sau į burną keletą tuzinų želatininių pupų. Ir aš žinojau, kad Kristus džiaugiasi kartu su manimi, nes Jis gi daugiau negu kas kitas supranta, ką reiškia vaikui būti “klasių” žaidimo metuose.

Iš anglų kalbos vertė D. Sadūnaitė

A. TAMOSAITIS

LEGENDA (aliejus)

Pavasaris

Ateini, kaip pavasario rytas,

Laukų vėją parsinešdama

Meilės žodis širdy įrašytas

Ir laiminga veide šypsena.

Pirmutinis narcizas baltasis

Jau pražydo ant mūsų langų

Ir džiaugsmingos Velykos mums tęsis

Kai bus sieloj saulėta, smagu!

J. NARŪNĖ

BURTININKAS

GRAZIA DELEDDA

Jie gyveno tolimiausiam gale kaimo, vieno labiausiai klestinčių ir spalvingų kaimų Logudoro kalnuose, ir jų mažas namelis, pastatytas iš juodo akmens, buvo pats galiausias ir jis žiūrėjo į atšlaites, apžėlusias dideliais karklų ir letisko krūmais.

Beverpdama tarpduryje, Saverija galėjo matyti jūrą horizonto tolumoje, susijungiančią su padange, pilkaspalvę vasarą ir ūkanotą žiemą; besiūdama palangėje, ji turėjo prieš akis vaizdą į platų slėnį, besitiesiantį ligi pat jos kalnų papėdės, ir ji galėjo uostyti šiltą auksinių piūčių kvapį, bekylančią saulės šviesoje, ir girdėti žemyn bekrentantį upokšnį, besirangantį tarp uolų ir besiveržantį pro kalnus.

Tame tamsiame namelyje su jo stogu, apžėlusiu raudonom ir geltonom samanom, ir dar labiau patamsėjusiam nuo vynogienojų grotelių, tokiame dangaus mėlio žerėjime ir plačiam, tyliam horizonte, Saverija išgyveno dvejus labiausiai laimingus, kuriuos tik begalima įsivaizduoti, metus, su savo jaunu vyru, didelėm, tviskančiom akim ir tamsiai raudonom lūpom, kaip vaisius viržynuose, kuriuose jis ganė savo bandą, savo vienintelį turtą. Jis vadinosi Antonijum. Taip pat ir jis buvo laimingas nuo to laiko, kai vedė ją, savo svajonių merginą. Ir vis tik po dviejų tobulos meilės metų lengvas debesėlis pasirodė jo ramaus gyvenimo padangėje. Saverija vis dar nepadarė jo tėvu, nė ji rodė ta kryptimi kokį ženklą. Tai buvo labai liūdnas dalykas. Jis tiek svajojo apie šviesų mažą vaikutį, tamsiaodį, kaip ir jis pats, kuris, kai tik galės pastovėti ant savo kojelių, visur sekios paskui jį, per miškus ir slėnius, jam pagelbėdamas jo sunkiam kerdžiaus darbe; mažas padauža, kuris išaugs į stiprų jaunuolį, savo senų tėvų džiaugsmą ir viltį, kuris ves ir savo ruožtu perduos jų vardą ir bandą kitam, ir taip per amžių amžius. Visi Antonijaus seneliai buvo kerdžiai, ir jis svajojo tą garbingą būklę įamžinti. Bet kaip tai padaryti, jeigu dar nėra gimęs įpėdinis?

Jiedu panaudojo visas galimas priemones: įžadus, novenas, maldininkų keliones. Antonijus keliavo basas ir neprisidengta galva į tolimą Bitti Madonos stebuklų šventovę, ėjo procesijoje, užprašė iškilmingas mišias ir įsižadėjo Madonai paaukoti

PUTINAS

RŪPINTOJĖLIS

*Dievuli mano, kas per šviesios naktys!
Ir kas plačių padangių per aukštumas!
O žvaigždės, žvaigždės! didelės ir mažos
Taip spindi, net graudu, Dievuli mano.*

*Išeisiu, sau tariau, ant lygaus kelio:
Ant lygaus kelio tai valia valuzė,
Ant lygaus kelio šviesią naktųžę
Tai tik jaunam plačias dūmas dūmoti.*

*Bet kam gi Tu, budrus Dievuli mano,
Prie lygaus kelio rūpestėliu rymai?
Prie lygaus kelio, kur vargų vargeliai
Vieni per dieną dūsaudami vaikšto.*

*Dievuli mano, argi mūsų godos
Tave prie kelio iš dangaus atprašė
Ar gal tos šviesios rudenio naktųžės
Tave iš mūsų žemės išsapanavo?*

*Priimk gi mane, budrus rūpintojėli,
Prie lygaus kelio šianakt padūmoti, —
O kad aukštam dangui tos šviesios žvaigždės
Taip spindi, net graudu, Dievuli mano.*

ties svarų lydyto vaško, kiek jo naujagimis svers. Bet visa veltui. Saverija vis tebebuvo liekna ir liekna, elegantiška savo apdare su geltona liemene ir išsiuvinėta blyuze, ir namai vis tebelaukė pagyvėjimo, nuo taip išsvajoto spiegiančio kūdikio verksmų ir motinos ilgos, liūdnos lopšinės liūliuojant lopši.

Taip, tai buvo liūdnas, labai liūdnas dalykas! Jis jau beveik prarado visą viltį, kai vieną dieną Saverijos draugė ją aplankė ir po trumpo pasisveikinimo labai paslaptinai jai pasakė: „Brangioji, aš manau tu nežinai, ką tas Peppė Longas man pasakė, kad tu esi bevaikė todėl . . .”

— Kodėl? — aštriai paklausė Saverija, plačiai išplėstom akim.

— Kodėl? — tęsė antroji pritildytu balsu. — Tegul Dievas man atleidžia, bet tu žinai, kad Peppė yra pirmos rūšies burtininkas, beveik kiekvienas tai sako . . . ir jis pats man pasakė, kad per vieną jo užkerėjimą tu palikai bevaikė.

Lai Dievas mane gelbsti! — besijuokdama ir besizėgnodama sušuko Saverija. Kaip ir visos kuklios krašto moterys, ji buvo prietaringa ir tikėjo

A. TAMOŠAITIENĖ SAULĖS SPINDULYS (gobelenas)

burtams; ir kas dar daugiau, kartą ji savo pačios akimis matė baltą šmėklą, bevaikščiojančią virš kalnų; bet, kad Peppė Longas, nors ir kažinkoks burtininkas būtų buvęs, galėtų būti toks galingas, to tai jau perdaug! Tačiau jos viešnia laikėsi savo, plakė Saverijos netikėjimą ir kalbėjo, kalbėjo, ligi galiausiai Saverija paliko įtikinta.

Po geros valandos plepėjimo prie žerinių anglių, ant kurių ji užvirino kavą, ji patikėjo Peppės magiška galia ir susimąsčiusi savo draugę paklausė: — Man pasakyk, ar gali jis tą . . . velnišką užkerėjimą panaikinti?

— Ne, negali, jis sakėsi negalįs! Atrodo, kad jis kažko piktas ant tavo vyro.

Temstant Antonijus pasirodė uolėto kelio šali-kelėje ant savo juodo arkliuko, su ant balno parištu maišu. pilnu šviežio sūrio ir pasukų. Visa tai jam beimant iš maišo po vynogienojų grotelėm, Saverija viską jam išpasakojo; jis nesijuokė, bet tik suraukė savo tankius antakius ir pakratė galvą. Kai visa buvo sutvarkyta, jo arkliukas, jo maišas ir tai, ką jis buvo namo atgubėjęs, Antonijus atsisėdo prie ugnies, kryžmais sudėjęs kojas, ir paprašė Saveriją tas keistas naujienas vėl pakartoti.

— Bet, dievaži, ką tu esi padaręs Peppei? Kokią jis turėjo priežastį taip baisiai tau atkeršyti? — Galiausiai Saverija labai rimtai jį klausė.

—Jokios priežasties! Nebent todėl, kad aš visad juokiaus iš jo burtų.

— Labai gaila! Atsimink, kaip jis sudorojo skėrius, kurie naikino don Džiovanio vynogienojus? O taip pat ir Jolgi Luppetu.

— Taip . . . tiesa . . . bet . . . gerai . . . pažiūrėsimė! Ryt aš su juo pakalbėsiu.

— Ak, kad tik jis galėtų atitaisyti savo kerus! — Saverija sušuko.

Tą naktį vyras su žmona vėl svajėjo apie gražų, tamsiaplaukį berniuką, tačiau iš ryto, nors Antonijus pakartotinai prašė jį, kaimo burtininkas atsisakė panaikinti savo užkerėjimą.

Iš pradžių Peppė nenorėjo nė klausyti, dėjosi pasipiktinęs, kaip kad artistas, kuriam kas nors įtaigoja sandėrį, galintį sutepti jo idealų poetiškumą; vėliau, matydamas auksinio pinigų švytėjimą — ir kas žino, kur kerdžius jį buvo gavęs? — jis po truputį nusileido ir sušuko:

— Gerai, sutinku. Aš tai darau iš nuolankumo ir besigailėdamas Saverijos, nors tu nesi to vertas, nuolat besišaipydamas iš manęs!

Antonijus prieštaravo; tada Peppė liepė sekančią naktį jam ateiti į jo nurodytą nuošalią vietą kalnuose su neužtaisytu šautuvu, su dideliu baltu audeklu ir dviem žvakėmis. Antonijus pinigą paliko burtininkui ir viską pažadėjo; visgi, atsidūręs ant tamsaus kelio vėl, jis pažiūrėjo į apgriuvusią lūš-

nelę, iš kurios tik ką buvo išėjęs, ir pašaipiai nusi-juokė: „Mes pažiūrėsime!“

Sekančią naktį jis pirmas atėjo į nurodytą vietą. Tai buvo baisus užkampis ant stačios atkalnės ir atrodes dar labiau klaikus blyškioje, geltonoje besileidžiančio mėnulio šviesoje. Tylioje naktyje nedvelkė nė mažiausias vėjelio atodūsis, o žydinčios gervuogės, tamsūs vijokliai ir samanos maloniai kvepėjo paslaptingoje tyloje mėnulio apšviestose uolose.

Kerdžius užmetė ant uolos platų audeklą, padėjo žvakes ir šautuvą, kuris, atitinkamai Peppės nurodymams, buvo neužtaisytas, ir laukė. Netrukus pasirodė ir Peppė. Jo pirmas žodis buvo: „Visa laiku: vidunaktis“. Jis ištiesė audeklą ant didelio nuogo akmens, truputį nuošaliau nuo kitų, žvakes įsmeigė į žemę ir kerdžiui liepė akimirką veidą priglausti prie žemės.

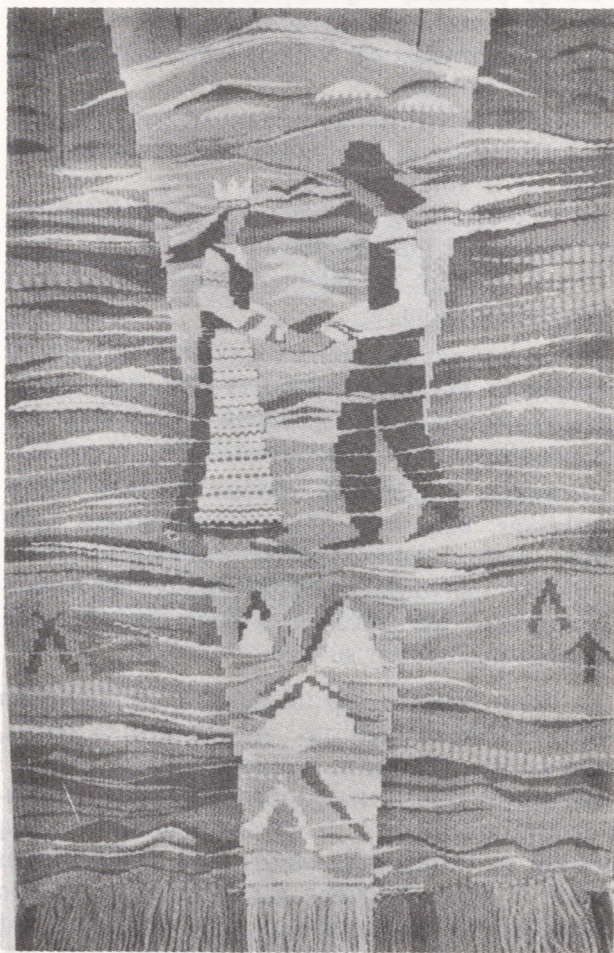
Kai Antonijus vėl atsistojo, jis pamatė žvakes uždegtas ir šautuvą gulintį ant audeklo.

— Pradėkime! — tarė Peppė.

Ir tada jis ėmėsi išdarinėti daugybę keistų išdaigų, į kurias Antonijus žiūrėjo suraukęs antakius

A. TAMOŠAITIENĖ

TAUTINIS ŠOKIS (gobelenas)

ir su paniekinančia šypsena ant lūpų. Labiau nė betkada anksčiau jis norėjo pasijuokti iš burtininko, bet koks buvo jo siaubas, kai Peppė pasisuko į akmenį, apdengtą audeklu, ir uždavė klausimus keista kalba, kuri greičiausia turėjo būti laikoma lotynų, ir akmuo ta pačia kalba jam atsakė graudžiu, gedulingu balsu,ėjusiu iš žemės . . . Tuo pačiu metu žvakės užgeso pačios savaime, be jokio vėjo pūstelėjimo ar Peppės pasilenkimo prie jų. Tada Peppė vėl atsisuko į kerdžią, kuris drebėjo kaip epušės lapas, ir jam pasakė:

— Akmuo sako, kad šautuvas mums pasakys, ar burtai išardyti ar ne!

— Kaip? — paklausė Antonijus, dabar vėl pasijutęs geriau, išgirdęs burtininko balsą.

— Ar tu šautuvą palikai neužtaisytą?

— Taip, tikrai! — sušuko kerdžius.

— Gerai, paimk jį ir šauk į orą. Jeigu jis iššaus — tai bus ženklas, kad kerai išardyti.

Anotnijus, kuris dabar buvo pasiruošęs būti liudininku visų kūrinių stebuklą, išskyrus šį, paėmė šautuvą ir iššovė . . . Peppė sukrito ant žemės be mažiausio sudejavimo, kulkai pervėrus jo širdį. Užuoť šovęs į orą, Antonijus taikė į jį.

* * *

Po šito nelaimingo nusikaltimo kerdžius pirmiausia pagalvojo pasprukti, nes nepaisant visko, jis tikėjosi, kad šautuvas neiššaus. Bet tada jam toptelėjo mintis, jog niekas nieko nežinojo apie šį reikalą . . . ir jis suvyniojo audeklą, paėmė žvakes ir šautuvą, ir ėjo į kaimą pro uolas, taip kad nepalikų jokių pėdsakų. Ir su ramiausia sąžine jis praleido likusią nakties dalį su savo mylima Saverija.

Vis nebetikis burtams, tas atšiaurus kerdžius su didelėm švytinčiom akim, niekad neįstengė supras- ti, kaip galėjo akmuo kalbėti, kaip galėjo užgesti žvakės, kaip galėjo šautuvas iššauti. To nepaisant, po devynių mėnesių jis turėjo džiaugsmą į savo stiprias rankas paimti gražų kūdikį, su kuriuo Saverija jį padarė tėvu.

Tada jis skaudžiai gailėjosi nešovęs į orą, bet, nesugebėdamas burtininkui sugrąžinti gyvybę, jis pasitenkino užprašyti gedulingas mišias, atlaikytas kalnų senojoje koplyčioje. Išvertė P. Gaučys

Grazia Deledda (1871-1936), italų rašytoja, gimusi Sardinijos saloje. Ištėkėjusi persikėlė į Romą. Savo novelėse ir romanuose ji vaizdavo gimtosios salos žmonių gyvenimą ir perkūrė senus padavimus bei legendas. Iš pradžių jos kūryboje vyravo romantinės temos, vėliau įgijusi daugiau gyvenimo patyrimo, ji pradėjo vaizduoti niūrius charakterius, kovojančius su fatalizmu primityviškose gyvenimo sąlygose. 1926 m. jai buvo suteikta Nobelio literatūros premija.

Lietuviams skaitytojams Gr. Deledda visai nepažįstama. Ši novelė bene bus pirmoji išversta į lietuvių kalbą.

P. G.

• KNYGOS

A. IR A. TAMOŠAIČIŲ "LITHUANIAN NATIONAL COSTUME"

Prieš Kalėdas iš spaudos išėjo ilgai laukta dailininkų Antano ir Anastazijos Tamošaičių knyga "Lithuanian National Costume" anglų kalba.

Kiekvienos lietuviškos knygos išleidimui reikia padėti nemažai pastangų, tiek sutelkiant lėšas, tiek ją apipavidalinant, ypač šiuo atveju, kada reikėjo kelis kartus atidžiai peržiūrėti anglų kalbą. Tačiau tas laukimas pasiteisino, nes knyga išėjo gražaus formato, labai gero popieriaus ir su gražiomis bei gausiomis iliustracijomis. Ji bus ne tik mokslinis, bet ir estetiškas įnašas anglų bibliotekose, universitetuose, o taip pat mūsų vaikų ir mūsų pačių namuose.

Ši knyga yra daugelio metų tyrimo ir kruopštaus darbo rezultatas.

Lietuva Europoj buvo vienas iš ne daugelio kraštų, kur iki pat 19-to šimtmečio moterys pačios audėsi ir siuvisi sau kasdieninius ir išveiginius drabužius. Tais laikais į kaimo žmonių darbą buvo žiūrima iš aukšto, kaimo rūbas buvo prasčioko rūbas, nežiūrįnt kaip kruopščiai ir meniškai jis buvo padarytas.

Antanui Tamošaičiui priklauso nuopelnas, kad jis tais laikais, kai dar labai mažai kas domėjosi kaimo audėjom, suprato, kad šis kaimo meniškasis turtas bus greit užmirštas ir žemaičių išveiginiai rūbai

jo išsaugojimas ateity turės nepaprastai daug reikšmės. Nuo to laiko A. Tamošaitis ir jo žmona Anastazija visiškai atsidėjo tautinių drabužių tyrimui, puoselėjimui bei audėjų organizavimui.

"Lithuanian National Costume" knygoje lietuvių apranga nagrinėjama nuo ankstyvos senovės iki mūsų laikų. Čia pasinaudojama ankstyvųjų amžių piešiniais, iškasenų rodiniais, rinkiniais, bet daugiausia žinių semtasi iš asmeniško kontaktų ir pokalbių su kaimietėmis moterimis, kurios mielai atvėrė savo kračių skrynias ir papasakojo apie jų mamų ir senelių drabužius.

Knyga apima daug skyrių: tautinių drabužių klasifikaciją pagal sritis, audimo techniką, vyrų drabužius, vaikų, lėlių drabužius, galvos papuošalus ir t.t. Tautiniai drabužiai laiko eigoje vis keitėsi ir keičiasi. Niekas nenor turėti lygai tokio paties rašto drabužio, todėl

Dzūkų išveiginiai rūbai

nors visur išliko pagrindiniai tautiniai motyvai, bet nuansai keitėsi ir tebesikeičia. Todėl vargu ar galima sakyti, kad toks lietuviškas kostiumas yra autentiškas, o kitas nėra autentiškas. Jis gali būti autentiškas tik tam tikram laikotarpiui. Dabar kuriami vis nauji raštai, naujos spalvos, maišomi visų sričių stiliai ir spalvos, nes nebėra griežto sričių atsiribojimo. Ar tai gerai ar blogai sunku pasakyti, bet neišvengiama. Knygoje matome daug dail. A. Tamošaitienės audinių. Ji stengiasi išlaikyti atskirų Lietuvos vietovių originalumą, tačiau taip pat įneša daug savo kūrybos ir meniško skonio.

Vilniečių žieminiai rūbai

Dar kartą tenka pasidžiaugti autorių dideliu ryžtu ir ištverme ruošiant šią knygą, kurią išleido ir platina Lietuvos Tautodailės Institutas Kanadoje.

B. M.

Lietuvių Tautodailės Instituto pirmininkas yra inž. L. Balsys. Knygos lėšų rinkimu ir platinimu rūpinosi LTI vajaus komitetas: I. Meiklėjoh, B. Mazeikienė, F. Urbonienė, M. Vasiliauskiene.

Lithuanian National Costume — Antanas ir Anastazija Tamošaitis; Lithuanian Folk Art Institute, Toronto, Canada, 1979.

The preparation and publication of The Lithuanian National Costume has been made possible with the help of several grants: Financial assistance for manuscript preparation and publication provided from the Multicultural Program, Government of Canada, Financial assistance for publication provided by a Wintario grant from the Ontario Government and a grant from The Lithuanian Canadian Foundation.

Fotografijos ir piešiniai naudoti iš A. A. Tamošaičių archyvo; knyga spausdino J. B. Danaitis Time Press Litho Ltd.; 256 pusl., didelio formato, gausiai iliustruotas leidinys; knygos kaina su persiuntimu: U.S. \$26.00, Can. \$30.00; knygų platintojai, dėl nuolaidų ir persiuntimų prašomi kreiptis: The Lithuanian Folk Art Institute, 243 South Kingsway, Toronto, M6S 3V1, Canada.

PR. NAUJOKAITIS

Marija Aukštaitė-Navikevičienė (g. 1896 m.) yra išeivijos lietuvių rašytoja-veteranė. Į Kanadą ji atvyko 1930 m. Nors aukštųjų mokslų neėjęsi, tik pati savamoksliškai prasilavinusi, ji sugebėjo gana greitai įsijungti į Kanados tuomet dar negausių lietuvių kultūrinį ir visuomeninį gyvenimą: dirbo laikraščio redakcijoje, rašė patriotinius ir šiaip proginius eilėraščius, vaizdelius, apsakymėlius, straipsnius. Netrukus iškilo kaip žinoma rašytoja. Beveik visus savo eilėraščius M. Aukštaitė 1966 m. išspausdino didžiulėje knygoje "Rožių vasara". Jos stalčiuose yra susitelkę daug rankraščių: atsiminimų, beletristinių apybraižų, didesnių kūrinių fragmentų. Iš to gausaus rankraštyno ir yra atrinkta neseniai išėjusi iš spaudos apysaka "Išeivės keliu".

Rašytojai veteranei priklauso deramas respektas, tačiau objektyvi tiesa reikalauja pasakyti, kad apysaka didesnės literatūrinės vertės neturi. Jos didžiausias trūkumas yra jau seniai literatūroje atgyvenęs pasaldintas sentimentalizmas. Jo ypač gausu išoriniuose apsakos rėmuose — toje transatlantinio laivo, plaukiančio iš Prancūzijos Le Havro uosto į Kanados Halifaksą, aplinkoje, tame dviejų lietuvaikių — Loretos Rimšienės (Nemuno Vilnės slapyvardžiu jau tariamai žinomos Lietuvos rašytojos) ir nėsčios merginos Gražinos susipažinimo ir susidraugavimo scenose. Net aukštos kilmės anglai susižavi lietuvaikėmis ir kviečia jas į nuotaikingus pasilinksminimus — balius. Jaučiama, kad rašytoja aplinką puošia dirbtinomis gėlėmis, jausmus saldina sacharinu. Pati apysaka turi pakankamą intriga, apmestą realistiniais apmatau, tik atauduose taip pat įsibrauja to tuščiaavidurio sentimentalizmo. Tačiau nereikiam skaitytojui apysaką bus visai įmanoma, net patraukli savo romantiškumu.

Gražina yra kilusi iš nusigyvenusių Lietuvos aristokratų. Po ankstyvos tėvų mirties ji su senele gyvena menkoje Kauno priemiesčio trobelėje. Kai vagys pavagia daržę slepiamas pasku-

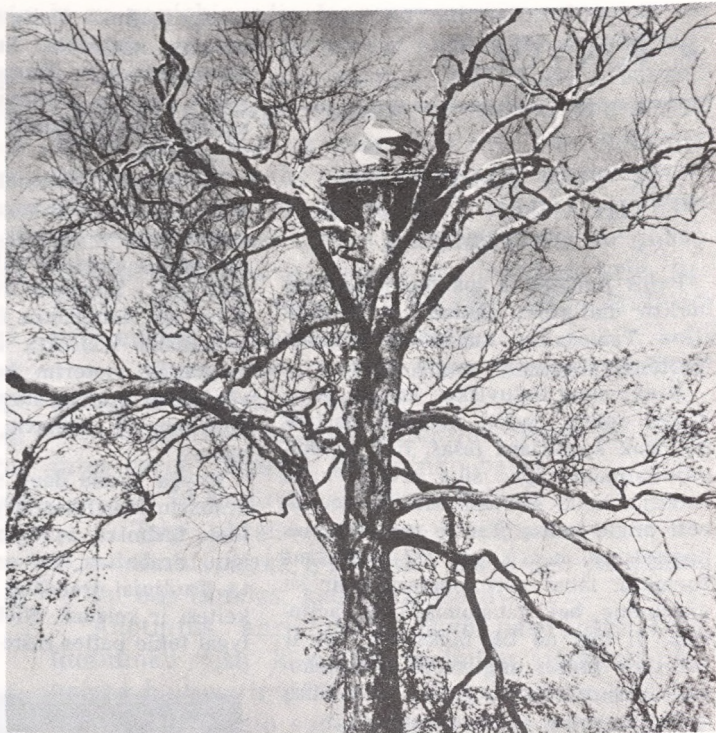
tines šeimos santaupas, moterys patenka į tikrą vargą. Bet čia laimingai atsiranda globėjas — jaunas kunigas Albinas. Gražina mokosi gimnazijoje. Jaunų žmonių širdyse greitai įsiliepsnoja didelė meilė, kurios ir Gražina, ir Albinas bijo ir stengiasi būti vienas kitam santūrus. Po senelės mirties kunigas netikėtai kažkur dingsta, ir Gražina visai neturi iš ko gyventi. Klajodama Laisvės alėja, ji netikėtai susitinka dailininką Alvyrą ir sutinka jam pabūti modeliu, kuriant religinius paveikslus. Alvyras yra doras žmogus, ir jo globoje Gražina jaučiasi visai saugi. Bet netrukus atsitinka nelaimė: Alvyras už skolas išmetamas iš buto, jo paveikslai parduodami varžytinėse. Alvyras išvyksta į Paryžių. Pas likusią be cento Gražiną atsilanko Alvyro draugas dailininkas Vakarįs ir prisikalbina jam pozuoti. Tačiau šis dailininkas, nors ir turi gražią inteligentišką žmoną, mėgsta pikantiškus meilės nuotykius, ir Gražina jo vilionėms neatsispiria. Pasijutusi nėsčia, ji kankinasi. Ir vėl didžiausio nusivylimo momentu, lyg "deus ex machina" netikėtai atsiranda kunigas Albinas. Jis iš Vakarįs išreikalauja stambią pinigų sumą ir didelį lagaminą brangaus kraičio, sutvarko kelionės dokumentus į Kanadą, laikinai apgyvendina Palangoje pas savo

bičiulius. Dėl klebono mirties kunigas Albinas negali atvykti Gražinos išlydėti. Ji iškeliauja viena — su dideliu dėkingumu ir ilgesiu širdyje. Laive savo dramą pasipasakoja Loretai. Ir tokiu būdu gimsta apysaka "Išeivės keliu". Kanadoje Gražina pagimdo sūnų, kurs užaugęs tampa garsiu dailininku, o Gražina išteka už turtingo kanadiečio. Ir rašytoja Loreta po daugelio laimingų metų tvarko savo gausius rankraščius. Taigi apysaka yra laimingos pabaigos.

Apy sakoje gausu įtampos, romantiškų ir sentimentalų aspektų. Pikantiškos scenos neryškinamos, pridengiamos moraliniu skaistumu. Blogi įveikia gėris ir kilnumas. Net ir Vakarįs nėra sugedęs žmogus, ypač kilni yra jo žmona.

Sviesi nuotaika, sklandi kalba, jautrumas gamtos grožiui, moralinių idealų branginimas yra tos gerosios apsakos savybės, kurios beveik pridengia tuos nereikalingus sentimentalūs saldumus. Lengvo pasiskaitymo mėgėjams knyga patiks. Išleista gražiai, gerame popierėje, su J. Navikevičiaus pieštu viršeliu.

Marija Aukštaitė, IŠEIVĖS KELIU, Apy saka. Išleido A. F. Navikevičius. Surinko ir knygą sutvarkė "Tėviškės Žiburių" spaustuvė Toronte. Knygoje yra 207 psl., kaina \$5.50.

PAVASARIS

LIETUVĖS MOTERS GYVENIMAS VENECUELOJE

ALEKSANDRA VAISIŪNIENĖ

Pietų Amerikos gamta, augmenija ir skirtingų rasių gyvenimas labai skiriasi nuo mums įprasto gyvenimo mūsų krašte. Todėl mums, atvažiavus į Pietų Ameriką, teko prisitaikinti prie šio krašto papročių, maisto ir klimato sąlygų.

Klimatas karštas, vietomis net nepakenčiamas, ypač žibalo žemėje, maisto produktai kitoki, stoka įprastų mums mūsų žemės vaisių ir daržovių. Pavyzdžiui, serbentų, agrastų, mėlynių jau nesame ragavę 30 metų. Papročiai daugiausia ispanų kilmės ir vietiniai.

Venecuelos, ar geriau pasakius lotynų kilmės gyventojai labai skiriasi nuo Šiaurės Amerikos, Kanados ir Europos gyventojų savo rase ir būdu. Čia pirmoje eilėje neturime žiemos. Mes laikomės žiemą gruodžio, sausio mėnesyje, kada temperatūra nusileidžia iki 12-15°C. šilumos, bet mes jau esame taip sugadinti tropikos klimato, kad ir ši 15°C. šilumos temperatūra mums (nevisiems) per šalta būna.

Maistą jau naudojame kitoki, nes su riebalais ir "lašinukais" netoli nukeliausi, mat, kenkia pirmoje eilėje kepenims. Norint, nenorint daugelis pasidarėme pusiau vegetarais ir šiandieną jau maitinimosi bazė remiasi ant augalinių riebalų, daržovių, vaisių, riešutų ir migdolų.

Žmonių atžvilgiu mišri rasė: negrų kilmės, indėnai ir ispanų kilmės mišinys. Turint skirtingus papročius, pasilikome prie savo papročių, bendradarbiaujame darbovietėje, bet privatiškame gyvenime likome savais, galvo-

jame kaip anksčiau ir daug dalykų suprantame kitaip.

Čia atvažiavus pirmieji metai buvo daugumai sunkūs. Atvažiavome daugumas be pinigų ir nemokėdami ispanų kalbos. Lengviau įsikūrė tie, kurie turėjo šiek tiek pinigų. Anksčiau gyvenančių lietuvių nebuvo, visi tik paskutinio karo pabėgėliai. Išėjus iš lagerio, valdžia išmokėjo po 10 dolerių asmeniui ir su jais pradėjome naują gyvenimą. Pirmuosius mėnesius kaipurkū gulejome ant grindų, pasikloję atsivežtus paltus, o gyvenamoji patalpa buvo be grindų su skardiniu stogu. Lygintuvą įsigijome tik gavus pirmo mėnesio uždarbį. Todėl moterys buvo priverstos eiti dirbti, kad palengvintų šeimos įsikūrimą. Atlyginimai labai maži. Darbininkas dirbdavo už tris-keturis dolerius per dieną. Vienos mūsų moters darbo visą dieną, kitos pusę dienos. Kaikurių moterys dar ir šiandieną dirba, tačiau jau ne iš reikalo, bet siekdamos turto. Gaila, kad nepasinaudoja paskutiniais laisvais gyvenimo metais. Atrodo, kad gyvens amžinai ir uždirbtą turtą nusineš su savimi. Čia mes ir darome didelę klaidą, nemokėdami pasiskirstyti savo laiko ir nežinodami, kada turime nustoti dirbti.

Pirmaisiais metais po atvažiavimo, kada ekonomiškai buvome dar silpni, gyvenome daug vieningiau. Vėliau kaipurkū mūsų tautiečiai, kurie metėsi į prekybą, praturtėjo ir nuo lietuviško gyvenimo pasitraukė, ypač taip padarė dalis mūsų inteligentijos, kuri priešingai, turėjo būti mums visiems pa-

vyzdžiui. Moterys paliko taip pat priarišusios prie bendruomenės veiklos. Į valdybos sąstatą veik kas kartą įeina kelios moterys, nes vyrai atsisakinėja. Šiandieną, jei yra ruošiamas koks didesnis subuvimas, visas paruošimo svoris krenta ant moterų pečių.

Turime labai darbščių ir pavyzdingų moterų, kurios savo darbštumu, nepailstama energija, pasiaukojimu išlaikė lietuviybę savo šeimoje. Viena Caraco Lietuvių Bendruomenės veikėja, sukūrusi mišrią šeimą, išaugino penkis sūnus, nežiūrint, kad tėvą turi svetimtą, visi jos vaikai kalba lietuviškai. Vienas sūnus net buvo metus laiko Vasario 16 dienos gimnazijoje — Vokietijoje.

Kiek pasiaukojimo ir darbo pridėjo ši susipratusi lietuvė savo vaikų auklėjime. Amžinai skubanti, be miego, paskutinė eina gulti ir pirmutinė keliasi dar tamsoje. Vaikai jau mokykliniame amžiuje suprato mūsų tautos tragediją ir pažįsta mūsų tautos engėjus. Vaikai ne tik kalba laisvai lietuviškai, bet yra stiprūs ir dvasia, susidūrus su mūsų tautos reikalais.

Kultūriškai atskirai moters dar nesuspėjo pasireikšti. Yra planuojama suorganizuoti literatūriniai pasirodymai, į kuriuos norima įtraukti daugiau jaunosios kartos jaunuolių. Šis planavimas gal netolimoje ateityje išsipšės.

Lituanistinės mokyklėlės šiuo metu neturime visoje Venecueloje. Anksčiau veikė, bet dabar jau kuris laikas nebeveikia. Tikimės iš Pasaulio Lietuvių Bendruomenės glaudesnio bendradarbiavimo, atsiunčiant mums vieną kitą menininką ar šiaip lietuvių palaikyti vertingą asmenį. Gal gali ir Kanados lietuvių moterų organizacijos prie šio reikalo prisidėti, atsiunčiant energingą organizatorę, kuri sugebėtų išjudinti lietuvišką veiklą ir suburti visus į vieną krūvą.

Pietų Amerikos, Urugvajaus, Montevideo vyresnės kartos lietuvių ateivės: iš k., Pranė Kerševičienė, Bronė Gudynas, Pranė Vilkieienė, Uršulė Godienė, Veronika Vidžienė. Nuotraukas darė inž. M. Ivanauskas, kuris įdomaujasi lietuviškais veidais, 1976 metais J. Kongreso metu.

Venecuelos Lietuvių Bendruomenės veikla pasireiškia silpna veikla dar ir todėl, kad bendruomenė neturi savo patalpų. Anksčiau nesusiorganizavo įsigyti savo patalpų, o šiandieną neįmanoma įsigyti dėl pasakiškai aukštų žemės ir namų kainų. Jokios moterų organizacijos nėra. Turime grupelę moterų, kurios nuo pirmos atvažiavimo dienos iki šiandienai veža sunkų lietuvybės išlaikymo vežimą ir vis tos pačios.

Lietuviškumui palaikyti moterys suorganizavo kiekvieną mėnesį, po lietuviškų pamaldų, vaišinti atsilankiusius tautiečius su sumuštiniais ir kava. Kiekvieną mėnesį vaišina vis kita šeima. Tokiu būdu praleidžiame porą malonių valandų pokalbiui ir minčių pasidalinimui. Už viską esame dėkingi mūsų klebonui, jei dar galime susiburti jo parūpintų patalpų globoje, nes kitaip ir to neturėtume. Jaunimui taip pat yra parūpinęs tautinių šokių repetitijų salę. Venecuelos jaunimo tautinių šokių grupė yra visai gerai pasiruošusi dėka dviejų gabių šokių vadovų. Mūsų tautinių šokių grupė yra kviečiama pašukti net ir kitų tautų žmonėms ir vietinių susiorganizavusių grupėms.

Mūsų tautinės šventės visuomet yra minimos, bet tai per maža, nes daug kartų praeina keli mėnesiai nuo vieno ar kito subuvimo. Toks didelis tarpas labai atšaldo vienus nuo kitų, palieka tik telefoninis susisiekimas. Ypač kenkia jaunimui, kuris ieško išsiblaškymo svetur.

Atėities perspektyvos nekokios. Liūdniausia tai, kad praradome didelę dalį jaunimo, kuris šiandieną jau nebeprisiklauso mums. Vieni pasitraukė, nemokėdami lietuvių kalbos ir sukūrė mišrias šeimas, kiti dar dirba su mumis, bet jau dalinasi savo gyvenimą pusiau.

Moteris ir motina tą visą mato ir jaučia, bet nėra pajėgi atsispirti tai padėčiai ir su skaudančia širdimi turėjo taikintis prie savo vaikų gyvenimo bei pamilti tai, kas jai visai svetima buvo. Norint išplėsti moterų veiklą susidaro dar kitos nenugalimos kliūtys. Caraco miestas labai išsiplėtęs, atstumai labai dideli ir susisiekimas perkimštas automobiliais. Kartais nuvažiuoti mažą atstumą reikalinga paaukoti net dvi valandas laiko.

Knygų ir laikraščių tik maža dalis teskaito, nes nėra pravestas tam reikalui skatinimas. Be to, kol gauni lietuvišką spaudą paprastu paštu, praeina pusė metų ir daugiau, o oro paštu užsisakyti spaudą per brangu. Ekonomiški sunkumai dėl labai pakilusių

kainų moters gyvenimą labai pasunkino.

Labai apgailestaujame kaikurių veiklių tautiečių pasitraukusių iš šio pasaulio, kurie savo giedromis minitimis labai rėmė mūsų gyvenimą.

Lietuvė moteris ir motina, kaip visais sunkiais laikais, taip ir šiandieną gyvendama Pietų Amerikoje, sielojasi labai dėl savo šeimos narių atšalimo ir vienašališkumo lietuvybei. Supranta gerai mūsų tautai daromą neatitaisomą skriaudą, nes pradėjome tirpti, kaip sniego gniūkštis rankoje.

Nors Carace priskaitoma dar iki trijų šimtų šeimų, bet bendruomenės veikloje dalyvauja apie 30 tautiečių, ypatingais atvejais siekia iki šimto

asmenų. Vieni laikosi nuošaliai, kiti visai nesidomi lietuvišku gyvenimu, nes jau stipriai yra įleidę šaknis į vietos gyvenimą. Blogumas tame, kad, neturėdami išeivijos gyvenimo praktikos, nenumatėme ateities nesėkmingų pasėkmių, dėl kurių šiandieną liūdime.

Kol dar turime senosios kartos veikėjų, šio toks judėjimas jaučiasi, bet mums pasitraukus liks — tuštuma. Tikimės iš jaunosios priaugančios kartos, kad išaugę užims savo garbingų tėvų vietas. Moters ir motinos vaidmuo šeimoje yra lygi neužgesnėjęs ugnele, kuri šildo ir apšviečia visus tamsiausius savo šeimos kampus. Visų mūsų tikslas yra išlaikyti lietuvišbės ugnelę.

TARPTAUTINIŲ VAIKO METŲ MINĖJIMAS NEW YORKE

Pasaulio Lietuvių Katalikų Organizacijų Sąjungos Valdyba ir New Yorko Lietuvių Katalikų Moterų Kultūros Draugija 1979 m. gruodžio mėn 2 d., Kultūros Židiny, Brooklyne, N.Y., surengė Tarptautinių Vaiko metų minėjimą. Iš kairės — A. Rygelienė, B. Lukoševičienė, N. Lušienė, Sesuo O. Mikailaitė, dr. A. Janacienė, J. Viesulienė, dr. A. Radzivanienė, Antroj eilėje — I. Merlino, P. Ažuolienė, R. Kondrotienė, E. Mickeliūnienė, O. Barauskienė, V. Penikienė. Priekyje — M. Vygantaitė, V. Radzivanas, K. Vygantaitė, A. Vainius, A. ir J. Merlino. Nuotrauka L. Tamošaičio

Pasaulio Lietuvių Katalikų Organizacijų Sąjungos valdyba ir New Yorko Lietuvių Katalikų Moterų Kultūros Draugija gruodžio mėn. 2 d. Kultūros Židiny, Brooklyne, N.Y., surengė gerai organizuotą ir sklandžiai praėjusį Tarptautinių Vaiko Metų minėjimą. Programos tema buvo: Vaikas Lietuvoje ir išeivijoje. Minėjimą pradėjo dr.

Aldona Šlepetytė-Jančienė, apibūdindama Tarptautinių Vaiko Metų reikšmę, paruoštas įvairias programas pagal vietos sąlygas beveik visuose kontinentuose ir kalbėdama apie vaiko padėtį plačiame pasaulyje. Turininguose pasisakymuose ji atkreipė klausytojų didesnę dėmesį į vaikų auklėjimą ir patirtį pavergtoje Tėvynėje.

Jaunasis Antanas Vainius drąsiai padeklamavo V. Šimaičio eilėraštį: "Graži Salis". Sekančia kalbėtoja buvo sesuo Ona Mikailaitė iš Putnamo, kurios tema "Vaikas ir Religija" buvo įdomiai pristatyta. Ji pradžioje aptarė vaiko ir Dievo sąvoką ir jų natūralų palinkimą abstrakčius dalykus surealinti ir priartinti prie jų pačių kasdieninio gyvenimo. Ji paaiškinimams atsivežė vaikų piešinius, kuriuose atsispindėjo jų pačių Dievo supratimas. Sesuo Ona toliau kalbėjo apie vaikų religingumo ugdymą ir spontanišką maldų praktiką. Ji taip pat palietė nesugadintą vaikų tyrumą religiniuose klausimuose, tėvų giliai įdiegtą Lietuvoje.

Jaunimo atstovės: Kristina Vygantaitė gyvai perskaitė pamokinančią apsakymą: "Septintas Įsakymas", o Monika Vygantaitė paskaitė ištrauką iš kun. dr. S. Ylos knygos: "Moderni Mergaitė".

Viešnia iš Filadelfijos Jūra Viesulienė aptarė vaikų auklėjimo problemas svetimoj aplinkoj. Ji pabrėžė televizijos kai kurių programų blogą įtaką jauniems, ypač tiems, kurie pradeda lietuviškai kalbėti ir ją doko maišydami su anglų kalba. Išvadoje buvo pažymėta, kad pirma reikia tinkamai išmokyti savąją gimtąją kalbą, o anglų kalbą vaikai visuomet turi progos išmokyti vietinėj aplinkoj ir mokyklose.

Tolimesnės programos dalimi buvo maloniai nuteikiantys jaunimo pasisakymai. Dr. A. Janačienė jauniems programos dalyviams pastatė du klausimus: Ką jums reiškia būti lietuviu ar lietuvaite? ir vėliau, kokie pakeitimai būtų reikalingi Maironio lituanistinėje mokykloje? Atsakymuose dalyvavo V. Radzivanas, A. Vainius, K. ir M. Vygantaitės. Publika plojimais gyvai reagavo į jų pareiškimus.

Po šios programos dalies savo kūrybą vaizdingai perdavė rašytoja Birutė Lukoševičienė. Minėjimo pabaigoje prasmingą religinį žodį tarė tėvas Leonardas Andriekus, OFM.

Minėjimas nebuvo ilgas, bet įspūdingas. Jį uždarė dr. Apoloniya Radzivanienė, padėkodama programos dalyviams ir atsilankiusiems. Po to kelių kartų svečiai ir jaunimas kurį laiką pabendravo prie vaišių, kurias parengė New Yorko Lietuvių Katalikių Kultūros Draugijos narsės.

Salėje galinį sienos apipavidalinimą meniškai atliko dail. Paulius Jurkus. Prieš ir po minėjimo atsilankę svečiai turėjo progos apžiūrėti New Yorko moksleivių ateitininkų išstatytus eksponatus. Parodėlei vadovavo Aldona Rygelienė.

• MOTERYS PASAULYJE •

Operos solistė Gina Butkutė-Čapkauskienė važinėja plačiame pasaulyje, lanko lietuviškas kolonijas, su pasisekimu koncertuoja lietuviškai ir kitataučių publikai.

TARPTAUTINIS SĄSKRYDIS

Š.m. sausio 15-16 d. Paryžiuje įvyko tarptautinis sąskrydis **Pasaulio Motinų Sąjūdžio** (World Movement of Mothers). Sąskrydžio garbės pirmininkas yra prancūzų sveikatos ir socialinių reikalų ministeris **Jacques Barrot**. Sąskrydį atidarė prancūzų senato pirmininkas **Alain Poher**, įvadą į darbų tvarką padarė sąjūdžio pirmininkė **Mme Irene Mançaux**. Sąjūdis kaip patariamoji organizacija veikia prie Jungtinių Tautų Organizacijos, Europos Tarybos, UNESCO, Vaikų Globos organizacijos, etc.

Pakviesta dalyvauti to Sąjūdžio Tarptautinės Tarybos narė **O. Bačkienė**, negalėdama asmeniškai dalyvauti savo įgaliojimą pasiuntė sąjūdžio pirmininkei **Mme Irene Mançaux**.

"Nerija" Klevelando studentų ansamblis dažnai koncertuoja vietos ir apylinkinių valstijų lietuviams. Ansamblį sudaro trylika dainininkių, pianistė ir vadovė **Rita Čyvaitė-Kliorienė**.

PRAŠOM SUMOKĖTI

"MOTERS"

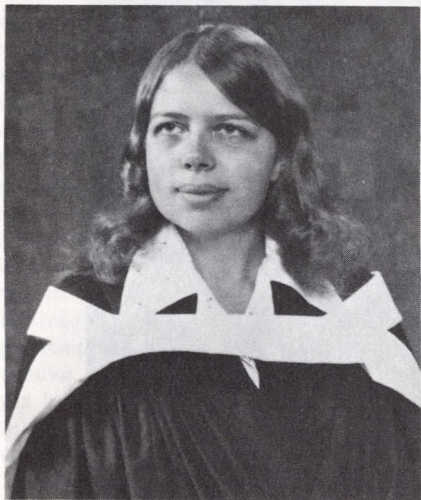
PRENUMERATĄ

8 DOLERIUS

UŽ 1980 METUS!

Administracija

Dr. Milda Danytė. 1979 metų lapkričio 30 d. Milda gavo anglų literatūros daktarės (Ph.D.) laipsnį Toronto Universitete. 1976-78 m. ji dėstė anglų literatūrą Universitete Ste. Anne, Nova Scotia. Dabar jaunoji doktorantė pradėjo rašyti knygą anglų kalba "Lietuvių imigracija į Kanadą po antrojo pasaulinio karo" ("Lithuanian Immigrants to Canada after World War II").

Dailiųjų Menų Klubas, veikiantis Los Angeles nuo 1956 metų, jungia įvairių sričių lietuvių menininkus. Paskutiniu laiku į klubą buvo priimta dailininkė Ilona Brazdžionienė ir architektai Mulokai. Visi įstojantieji skaitė savo meninius credo. DMK nariai jiems atsakė raštu. Po to vyko diskusijos.

Nuotraukoje trys lietuvės menininkės pertraukos metu 1979. XI. 3 d., iš kairės: dail. I. Brazdžionienė, rašyt. Alė Rūta, rež. D. Mackialienė.

• SVEIKATA

VAISTAI GAUNAMI TIK SU RECEPTU IR BE JO

Jonas Prunskis, dipl. chem.

Vienus vaistus galima pirkti vaistinėse be recepto, o kitus tik su receptu. Esu dirbęs kaip chemikas vaistų įmonėje, kuriems receptas nereikalingas, ir ilgiau dirbau kaip chemikas kitoje vaistų įmonėje, kurioje išdirbami vaistai reikalingi receptu. Taigi, ir vienus, ir kitus vaistus puikiai pažįstu, be to, 2,5 metų esu studijavęs farmaciją. Beveik visi žmonės susiduria su vaistų vartojimu: vieni daugiau, kiti mažiau, todėl ir noriu painformuoti skaitytojus, kuo skiriasi tie vaistai gamyboje, veikime ir vartojime. Tiesa, aš dirbau USA vaistų įmonėse, bet vaistų gamyba turi tarptautinį charakterį, t.y. maždaug visose valstybėse vienodai, tik valdžios įstaigos, kurios kontroliuoja vaistų gamybą, vadinasi kitaip. USA ta įstaiga vad. Food and Drug Administration (FDA). Tuo tarpu Kanada, Anglija, Vokietija ir kitos valstybės tas įstaigas vadina kitaip.

Įmonėje, kuri išdirba vaistus be recepto, aš dirbau trumpai. Laboratorija tikrinimui vaistų, galima sakyti, buvo primityvi. Ten vaistus dirbdavo nuo šalčio, kosulio, reumato, o taip pat akims, ausims, galvos skausmams ir daugelį kitų. Visiems tiems vaistams recepto nereikėjo — eik į vaistinę ir pirk kiek nori. FDA nereikalavo iš manęs, kad vesčiau vaistų analizės dienynus ir mano darbo ten netikrinda. Kitaip sakant, vaistai, išdirbami be recepto, yra be FDA valdžios kontrolės. Viršininkas neturėjo aukšto mokslo, nors vienas vaistininkas buvo. Pagrindinis principas vaistų be recepto gamyboje yra nevartoti narkotinių ir smarkiai nuodingų vaistų. Be abejo, toks vaistų fabrikas yra atsakingas už savo pagamintus vaistus prieš teisimą, jeigu koks atsitikimas įvyktų ir paaiškėtų, kad toks fabrikas peržengė tuos reikalavimus. Taigi, vaistinėse perkami vaistai be recepto turi būti ne narkotiniai ir nenuodingi mažose dozėse. Trumpesniąją laiką prie mažesnių negalavimų juos patartina vartoti. Jie didelio stebuklo nepadarys, bet daug ir nepakenks: pvz. prie suskilusių lūpų ar prie paprasto galvos skausmo juk niekas neina pas gydytoją, bet nueina į

Rasa Mažeikaitė, istorikė, šiuo metu tęsianti studijas Fordham'o Universitete, New Yorke, ir taip pat einanti asistentės pareigas pas viduramžių profesorių.

Rasa mokslą baigė Toronte, priklausė lietuviškom organizacijom ir dabar priklauso studenčių skaučių korporacijai. Ji visus darbus rašo Lietuvos istorijos temomis, taip pat seminaruose dažniausiai pasirenka temas, surištas su Lietuvos istorija. 1979 m. ji gavo Kent'o Universitete magistro laipsnį tema — Lietuvos kunigaikščių santykiai su popiežiais. Dabar ji ruošiasi doktoratui. Jos pastangas — išlaikyti gyvą Lietuvos istoriją kitataučiams remia stipendijomis Lietuvių Fondas Čikagoje.

Jaunoms mokslininkėms linkime sėkmės! Red.

vaistinę, nusiperka už 75 centus vaistų ir dažniausiai viskas baigiasi gerai. Be recepto gaunamas aspirinas daugumos gydytojų vartojimas anksčiau buvo nuvertintas, o dabar širdies ir kraujų ligų gydytojai įžiūri jame naudą ir net pataria jį kartais vartoti. Tačiau paimkim vaistus nuo kosulio. Kosulio priežasčių yra daug. Vaistai be recepto nuo kosulio turi kosulį stabdančių vaistų, bet gal yra kosėja ma ne nuo tos priežasties, nuo kurios tie vaistai veikia. Taigi, ilgai tokių vaistų nevartoti: nepagerėjus kreiptis pas gydytoją. Trumpai tariant, visi be recepto gaunami vaistai galima drąsiai vartoti išoriniai, kaip suskilusiom lūpom, reumatui patrinti, tačiau viduriniai patartina vartoti trumpą laiką. Jeigu nėra pagerėjimo — eit pas gydytoją. Įmonės, kur išdirba vaistus be receptų, poodinių vaistų negamina.

Įmonėse, kur išdirba žmonėms vaistus, reikalaujančius recepto, aš išdirbau ilgokai, vadovavau analizių laboratorijai kaip chemikas. Čia vaistus gamina iš įvairių rūšių, t.y. iš narkotinių ir nuodingų grupės. Laboratorijos turi moderniškus instrumentus kaip spectrometry, photometry, flourometry, chromatography, įvairių rūšių titracijos su standartizuotais reagentais ir daugelį modernių aparatų. FDA reikalauja, kad analizės būtų surašytos į numeruotus puslapių dienynus, kuriuos tikrina 2 kartus per savaitę FDA žmonės. Kadangi dirbau su žmonėms poodiniais vaistais, tai FDA žmonės atsilankydavo beveik kasdien ir atėdavo dviese. Čia chemikai turi turėti gerą paruošimą ir būti stiprūs matematikoje. Tų vaistų tyrimai kartais būna labai pavojingi, nes kartais tenka vartoti stipriai nuodingi reagentai, kaip kalio cianas, kurio užtenka gerai garų įsuaugti ir krisi negyvas, arba strichninas, kurį Lietuvoje kaime naudojo lapėms nuodyti. Lapė, perkandus strichnino piliulę, krisdavo vietoje, bet labai mažose dozėse jį vartoja injekcijoms kaip nervo ir muskulo stimulantui bei kitų ligų. Šito vaisto analizė tenka daryti labai nuosekliai, nes FDA žmonės labai žiūrėdavo, kad vaisto koncentracija neviršytų žmogaus toleruojamos dozės. Vykdam jį analizės, reikia būti labai atsargiems, kad neišsistiegtum laboratorijoje, kaip ta lapė, negyvas. Už vaistus, gaunamus su receptu įmonė atsako tik už nurodytą pagaminimą, dozę, koncentraciją. Tačiau jo veikimas priklauso gydytojui, kuris prirašo, t.y. ar gerai jis tuos vaistus pritaikė ligai ir ar tinkamą dozę pagal žmogaus stovį panaudojo. Taigi, vaistų

su receptu gamyba yra labai skirtinga nuo vaistų be recepto gamybos valdžios priežiūros atžvilgiu. Valdžios žmonės žiūri, kad būtų išanalizuota ne tik vaistai, bet ir jų žaliava pagal nustatytus valdžios standartus, ko paprastai netaiko vaistų gamyboje be recepto, nes, kaip jau minėjau, be recepto vaistai dirbami iš nenarkotinių ir mažai nuodingų žaliavų. Be to, kai kurie vaistai gaunami su receptu turi būti tiriama biologškai, t.y. tuos vaistus leidžia po oda jūrų kiaulytėms, triušiams ar beždžionėms ir tikrina to gyvulių reakciją. Ir čia tų gyvulių reakcija yra standartinių knygų ribose. Moderni laboratorija yra būtina vaistų su receptu gamyboje, tuo tarpu be recepto vaistų gamyboje jos gali ir nebūti.

* * *

MERGAIČIŲ IR MOTERŲ SPORTAS METABOLIZME

Jonas Prunskis, dipl. chem.

Metabolizmas yra, galima sakyti, tai cheminiai veiksmai gyvam organizme. Taigi, metabolizmas yra beveik tas pats, ką mes vadiname biochemija. Rašydamas apie mergaičių ir moterų sportą, naudojausi ne vien biochemijos studijomis, bet rašau ir kaip sporto veteranas, nes jaunesnis sportavau ne tik su vyrais, bet ir su mergaitėmis bei moterimis. Tiesa, aš su jomis futbolo nespardžiau, bet lošiau lauko, stalo tenisą, tinklinį, sniege ir ant ledo čiuožiau, vandens sporte dalyvavau, bet daugiausia mėgau su jomis pasivaikščiojimo sportą mėnesienoje gražiais Lietuvos parkais. Prisimenu, kad jaunas būdamas šokant net atskirdavau, kuri pana buvo sportininkė ir darbe aktyvi, nes turėdavo muskulų toną, tuo tarpu sporto ir darbo vengianti šokant jauti, kad ji turi suglebusį kūną. Tiesa, kalbant apie moterų sportą, reikia žinoti, kad moteris juo užsiima labai ribotai, nes ji dažnai užimta šeimos ir darbų apyvoka. Todėl daugiau tenka kalbėti apie mergaičių sportą, nors ir jos turi daug fiziškai padėti savo motinoms tvarkyti rūbus, kiemą, kambarius. Juk labai negražu, kada motina visą namų ruošą apdirba su prakaitu veide, o duklė žiūri televiziją ar dažo nagus. Mergaičių sportas turėtų būti ne taip aktyvus, kaip vyrų. Jeigu vyrai čiuoždami, tenisą žaisdami ar slidinėdami gali išeikvoti iki 500 kalorijų per valandą, tai mergaitėms tą patį sportą naudojant užtenka 350 kal. per val., o visgi mergaitės sportuoti turi. Pagal biocheminius nuostatus gražios mergaitės susiformavime daug reiškia

kūno treniravimas jos augimo metu, kas taip pat padeda ir jos dvasinėms savybėmis vystytis, o ypač jos riebumo kontrolėje bei jos kūno proporcijose. Taipgi sportas mergaitei daug priduoja jos mitybos ir kūno susiformavimo santykiuose. Sportas suaktyvina raumenis, alsavimą bei širdies veikimą, nes sportuojant raumenys reikalauja daugiau maisto ir deguonies, tuo skatindami, kad širdis ir plaučiai aktyviau veiktų; tuo aprūpindami per kraują raumenis maistu ir deguonimi. Sportu stiprinami ir nervai, kuriais eina impulsai į raumenis. Mergaitės kūnas be sporto suglemba bei išsivysto abejingumo jausmas. Lavinantis sporte galima pakelti trigubą raumenų ištvermę ir pajėgumą. Sportas ir darbas apsaugo mergaitės nuo per ankstyvo susenėjimo bei ištyžimo. Sportuojanti mergaitė darosi grakštesnė, patrauklesnė, ji lieka atspari ligoms, prieš ankstyvą susenėjimą bei raumenų suglembimą. Materialai, kaip ir vyrui, užsisėdėjimas yra didžiausias priešas. Nesportuojanti mergaitė nutunka, praranda kūrybinę nuotaiką, norą dirbti, išnyksta labai reikalingos mergaitei emocijos kaip džiaugsmas, pasitenkinimas, pasitikėjimas savimi. Nesportuojančiai mergaitei neigiamus jausmus sukelia smulkūs kasdieniniai rūpesčiai, susierzinimai kaip šeimoje, taip ir darbe, tas viskas susikaupia viduje, veikia į nervų sistemą ir pasireiškia įvairiais negalavimais. Be to, sportas turi ir psichologinį plusą būnant kolektyve, daro moterį daugiau visuomenišką, kas priešinga vienatvei. Pratęsti jaunystę mergaitė gali fizine kultūra, sportu ir organizmo grūdinimu, be to, sportas stiprina taip vad. dvasines kūno vertybes bei sumažina įtempimą ir dvasinį nuovargį. Sportuoti patartina toms mergaitėms, kurios yra visai sveikos. Sportuojant svarbu nepervargti, t.y. kūną reikia išpalengvo pripratinti, Moteris, sportuodama su vyrais, turi žinoti, kad ji yra silpnesnė ir nelenktyniauti su jais. Vasarą geru sportu laikyti tinklinį, tenisą, vandens sportą, greitesnius vaikščiojimus. Žiemos sportu laikytina yra ledo ir sniego čiuožimas. Bendrai sporto rūšis reikia pasirinkti pagal individualinį sugebėjimą ir pagimimą. Svarbiausia sportuojant nepervargti, neperšalti ir neperšalti. Be to, mergaitėms reikia laikyti tinkamu sportu ir tautinius šokius. Bendrai mergaičių sportą reikia laikyti labai ribotu; ji ištekdama sportavimą pakeičia namų ruošos darbais, vaikų auginimu, o dažnai ir darbu įstaigoje ar įmonėje.

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

VYRESNĖMS MOTERIMS

Elizabeth Arden salono direktorius Pablo Manzoni yra laikomas vienu iš kūrybingiausių savo srities žinovų. Jo pagrindinė sritis yra veido kosmetika. Pablo nuomone kiekviena moteris turi ką nors savito ir ji neturėtų to slopinti, bet išryškinti. Jis netiki į kosmetines operacijas ir pataria moterims panaudoti įmanomiausia prasme turimus davinius. Pablo sako, kad pačios įdomiausios jo sutiktos moterys buvo virš 40 metų. Tik Amerikos kontinente viešpatauja jaunystės kultas ir vyresnės moterys nelaikomos dėmesio vertomis. Vyresnė europietė niekad negalvoja, kad jos žavumas pranyksta po 40-ties metų. Atvirkščiai — ji pradeda daugiau kreipti dėmesio į savo išvaizdą, ji stengiasi būti tvarkinga ir elegantiška. Jaunam asmeniui viskas tinka ir daug kas atleistina, tačiau vyresnė moteris turi būti stilinga. Per eilę metų ji įgyja patyrimo, kaip susidaryti sau tinkamiausią aprangą ir išsiauginti savitą, jai vienai būdingą, stilių.

Amerikoje modelių karjera yra labai trumpa, Europoje moterys modeliuoja 40-ties ir 50-ties metų, nes europiečiai vertina vyresniųjų eleganciją ir vyresnius veidus, kurie suteikia oru-

mo jų dėvimiesiems rūbams. Žinoma, ne visos vyresnės moterys turi modelių figūras ir veidus, bet kiekviena, kad ir paprastai atrodanti moteris, gali šį tą pasisavinti iš modelių. Svarbu natūraliai, svarbu visada parodyti savo teigiamas puses, bet ne rezignuoti, ar dar blogiau — imituoti kitas ir gyventi praeitoj jaunystėj. Nieko nėra liūdnesnio, kaip stebėti vyresnės moteris, vaizduojančias jaunas.

Tikra elegancija neišreiškiama nei nustatytais rūbais, dėvimais tam tikrom progom, nei brangiom originaliom etiketėm. Elegancija pasireiškia laikysena ir savim pasitikėjimu. Ji prasideda nuo pat pirštų galų. „Nieko nėra gražesnio“, sako Pablo, „kaip gerai prižiūrimos, tvarkingai manikiūruotos, nublizgintais nagais rankos“.

Nebijokite ryškių spalvų. Jos tik turi būti tinkamai naudojamos. Subrendimas nėra pranykimas iš gyvenimu verdančio pasaulio, subrendimas yra atradimas savo vietos ir reprezentavimas savęs pačioje geriausioje šviesoje.

Vyresnei moteriai yra labai svarbus tinkamas plaukų sušukavimas. Jai tinka trumpiau nukirpti plaukai. Šiek tiek papūstos ir švelniai garbanuotos šukuosenos jai pačios geriausios. Tik visiškai tobulos struktūros veidams tinka į užpakalį sušukuoti ir bandeles susukti plaukai. Jai tinka žili arba pusiau žili plaukai. Tik jie turi būti visada švarūs ir labai gerai nukirpti. „Aš niekad nepatariu“, sako Pablo, „žiloms moterims dažyti plaukus. Aš žinau, kad daug moterų dažo, manydamos, kad jos atrodys jaunesnės, bet dažniausiai gaunamas atvirkščias išpūdis“. Plaukai niekad nėra vienos spalvos. Net ir tamsiausios juodos garbanos turi daug atspalvių. Dažyti plaukai yra visi vienodi ir atrodo nenatūraliai. Daugelis moterų per vėlai sugalvoja pasidaryti varinėm ar kaštaninėm gražuolėm. Daug verčiau yra palikti natūralius, sveikus, žilstelėjusius, gražiai sušukuotus ir prižiūrimus plaukus.

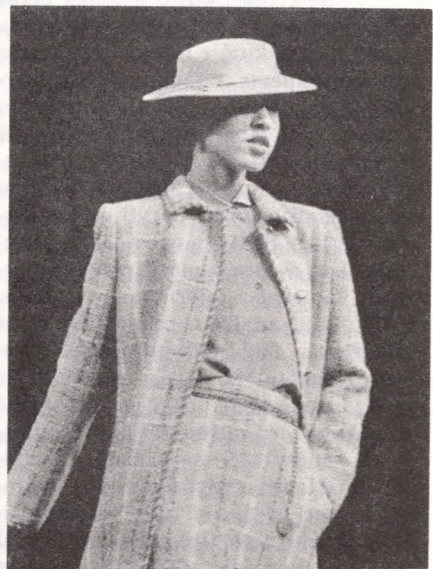
Prie žilų plaukų taikomas ir veido grimas. Lūpų pieštukas naudojamas ryškiai raudonas. Senstanti oda pablykšta, ir raudonas pieštukas ją pagyvina. Vyresniam veidui tinka visos gėlių spalvos — lengva ružava kaip petunija, raudona kaip palergonija ir tamsesnė ružava kaip fuksija. Žinoma, nereikia užmiršti ir rožių spalvos. Ir pamerкта vazoj, ir ant lūpų, rožė yra nepamainoma. Tos spalvos pasisavintos iš gamtos. Niekad nenaudokit oranžinio atspalvio pieštuko. Vyresniam amžiuo dantys truputį nugelsta, ir oranžinis pieštukas dar labiau tą

nugeltimą paryškina. Labai blyškių spalvų pieštukai taip pat neduos pakankamai kontrasto. Nemašykite ryškių spalvų sąvokos su tamsios spalvos sąvoka. Vyšninis pieštukas visai nesiderina su pilksva ar pablyškusia oda. Žilai moteriai labai tinka mėlyni akių šešėliai, ne ryškūs safyriniai ar akvamarino, bet prigesinti pilkai mėlyni. Dirbtinės blakstienos taip pat neturėtų būti dedamos, vietoj jų geriau naudoti daugiau maskaros.

Senesnei odai patartina naudoti veido maskės, bent du sykiu per savaitę. Maskės sukelia kraujo apykaitą ir atšviežina odą.

Daugelis vyresnių moterų daro pagrindinę klaidą, naudodamos daugiau ir daugiau veido grimo. Jis nepadengs raukšlių ir nepajaunins veido. Sluoksniai grimo po pusvalandžio apdžius, supleišės ir dar labiau paryškina vei-

CHANEL KOSTIUMELIAI

do netobulumus. Vyresnė moteris turėtų pasirinkti lengvesnį, skystesnį vandens ar kremos pagrindo grimą. Jis dedamas ant veido švaria kempinėle.

Niekad, niekad nepasirodykit žmonėse be trupučio ružo ant veido. Kiekvieną rytą nuplaukite veidą šaltu vandeniu ir uždėkit truputį kreminio pagrindo ružo. Jūsų veidas tuoj pat atgis. Ružas turėtų būti ryškios vyno spalvos, jokių būdu ne rudo ar koralinio atspalvio.

Jūsų dėvimų rūbų spalvos yra lygiai svarbios kaip ir tos, kurias dedate ant veido. Vyresnėms poniosms labai tinka švelnios pastelinės spalvos. Tik viena išimtis yra ryškiai raudona. Ji taip gražiai tinka prie žilų plaukų. Raudona yra linksma spalva. Tamsiai mėlyna yra saugi ir dėkinga, paryškinta baltais rankogaliais, apikaklėmis arba aukso papuošalais, ji gali būti dėvima ištisus metus. Balta, anksčiau priskiriama vasaros sezonui, gali būti lengvai dėvima ir žiemą. Baltoji vilnonė suknelė, dėvimoj su juodu švarku, galit keliauti per visą pasaulį. Šviesi pilka arba melsvai pilka yra puiki spalva žilstančiai moteriai. Primitinės visos smėlio spalvos, tik vengtinės geltono atspalvio. Tačiau šiaudų, medaus, kviečių atspalviai yra labai elegantiški. Dulkina rožinė, persikų spalva, jei ji neturi gelsvo atspalvio, labai gerai tinka vyresniam veidui. Kiekvienas ružavas atspalvis yra gailinant. Žieminės spalvos — rūdžių, vyninė, bet be violetinio atspalvio, tamsiai žalia — visos labai tinkamos žieminei aprangai. Juoda spalva visada elegantiška, tik prie jos reikalingi tinkami priedai. Juoda yra rimta ir dažnai liūdna spalva. Ji reikalauja auksinių papuošalų ir linksmesnių spalvų priedų. Jei juoda apranga dėvima iškilmingom progom, ji prašyte prašosi deimantų arba perlų, bet ne

stiklo karoliukų ar kitokių dirbtinių brangakmenių. Dieniniams rūbams juoda spalva gali būti labai įspūdinga. Niekas nėra įspūdingesnis, kaip žilaplaukė ponė, dėvinti juodą, aukštu kaklu megztinį, juodas siauras kelnes ir raudoną palaidą švarką.

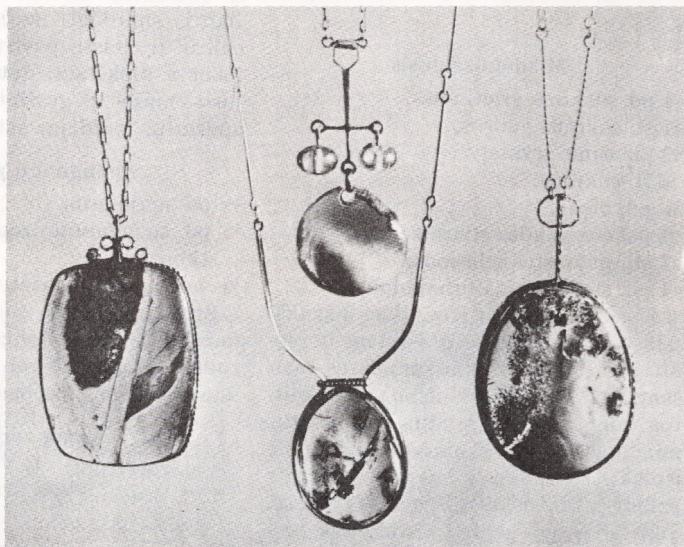
Vyresnė moteris turėtų vengti ryškių raštų, stambių geometrinių arba didelėm gėlėm medžiagų. Jos nėra elegantiškos ir prie ryškių raštų labai sunku priderinti tinkamus papuošalus.

Daugelis naujų madų skiriamos jaunuoms ir dar savo stiliaus nesuradusioms moterims. Jos pasiryžusios išbandyti viską, joms nesvarbu, kokie juokingi kartais tie stiliai būtų. Kada gi paskutinį kartą matėte moterį dėvinčią "mini"? Ar ji neatrodo jums juokinga? Kai "mini" buvo madoje, atrodė, kad trumpi sijonėliai bus dėvimi amžinai, tačiau šiandien mes juos vos beatsimenam. Tiksliai klasikinio stiliaus rūbai lieka pastovūs. Tie

rūbai puošia kiekvieno amžiaus moterį, o ypatingai vyresniąją. Klasikinams rūbams priskiriami gero kirpimo kelnės, švarkai, Chanel stiliaus eilutės ir niekad nepasenstanti marškininių stiliaus palaidinė. Moteris, kuri dėvi kupranugario vilnų apsiaustą ar paprastą sportinę eilutę, visada atrodo savimi pasitikinti ir madinga. Prie tokių lygių, nepretenzingų rūbų lengvai pritaikomi visokie priedai. Klasikinio stiliaus rūbai siuvami su rankovėmis, o rankovės taip svarbios sensantančiai moteriai. Rankos anksčiausiai išduoda moters amžių. Betkoks apsiuoginimas vyresnei moteriai nepriimtinas. Labai svarbi vyresnei moteriai jos laikysena. Visada atsiminkit, kad nieko nėra labiau sendinančio, kaip susmukimas. Vaikščiokite tiesios ir sėdėkite tiesiai. Pakelkit galvą, įtraukit pilvą ir ištieskit nugarą. Jaunos merginos gali atrodyti kaip princesės, bet vyresnės moterys turi laikytis kaip karalienės.

F. DAUKANTAS

GINTARO PAPUOŠALAI

GINTARAS
TINKA
VISUR IR
VISADA

• Šeiminių kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Migdolų saldusis

- 1 pd. plakimo grietinėlės,
- 1 št. cukraus pudros,
- 3 kiaušinio tryniai,
- 3 št. cukraus,
- $\frac{1}{2}$ pd. pieno,
- 1 pakelis vanilės cukraus,
- 1 št. paprastos želatinos,
- 1 pd. smulkiai maltų migdolų.

Kiaušinio trynius ištrinti su 3 šaukštais cukraus ir užpilti verdančiu pienu. Ant ugnies kaitinti nuolatos maišant, kol sutirštės. Nuėmus nuo kaitros įdėti išleistą želatiną ir maltus migdolus. Gerai išmaišyti. Grietinėlę išplakti su vanile ir cukraus pudra ir palengva įmaišyti į paruoštą masę. Sudėti į formą ir įdėti į šaldytuvą, kad sustingtų. Duoti su uogų padažu.

Kepenų paštetas

- $1\frac{1}{2}$ sv. veršiuo kepenų,
- $\frac{1}{2}$ sv. veršienos mėsos,
- $\frac{1}{2}$ sv. riebalų (sviesto arba margarino),
- 5 kiaušiniai,
- 3 riekutės baltos duonos,
- 1 svogūnas,
- 1 št. druskos,
- $\frac{1}{4}$ št. cukraus,

pipirų pagal skonį.

Veršiuo kepenis užpilti vandeniu ir laikyti ant kaitros kol lengvai pradės virti, nusunkti ir vėl užpilti šaltu vandeniu ir vėl užvirti. Tai kartoti 4-5 kartus. Veršieną išvirti atskirai su atatinkamais prieskoniais. Kai kepe-

nys bus gatavos, tai kartu su virta veršiena permalti du kartus. Įdėti kepintą svogūną ir mirkytą baltą duoną. Kiaušinio trynius dėti po vieną, masę gerai išsunkiant. Įdėti prieskonius ir išplaktus kiaušinio baltymus. Viską išmaišius dėti į formą išteptą riepalais ir kepti apie 30-40 min. prie 350°F . Pašteta iškepus išversti ir atšaldyti. Papuošti įvairiomis daržovėmis. Galima duoti į stalą su pietų bulkutėmis arba balta duona.

Apelsinų plokštainis

- $\frac{1}{2}$ sv. sviesto,
- 2 pd. miltų,
- 1 pd. cukraus,
- 2 kiaušiniai.

Aptepimui:

- 2 sv. cukraus,
- 4 citrinos,
- 4 apelsinai.

Plokštainiui tešla padaryti iš sviesto, miltų, cukraus ir kiaušinių. Tešlą plonai iškočioti ketvirtainiai, nestoriau kaip pirštas. Aptepimui citrinas ir apelsinus sutarkuoti, kiek galima likutį smulkiai supjaustyti. Pridėti cukrų ir leisti pavirti kol sutirštės. Iškeptą plokštainį aptepti su sutirštėjusia mase ir gražinti į krosnį, kad apdžiūtų, maždaug apie 15 minučių.

Spanguolių padažas

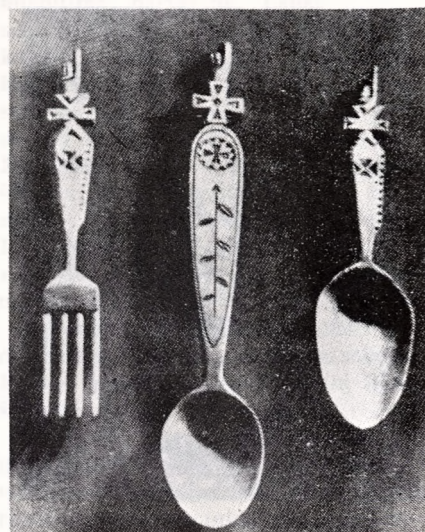
- $\frac{1}{2}$ pd. majonezo,
- $\frac{1}{2}$ pd. spanguolių drebučių — košės (konservai),
- $\frac{1}{4}$ pd. plakimo grietinėlės.

Spanguolių košę sumaišyti su majonezu. Grietinėlę išplakti stangriai ir sudėti į masę. Gerai išmaišyti. Tinka duot prie įvairios paukšties.

Kepta veršiena

- 2 sv. veršienos,
- 2 št. druskos,
- 1 plaktas kiaušinis,
- $\frac{1}{4}$ pd. sviesto ar taukų,
- 2 pd. pieno,
- $\frac{1}{2}$ sv. šviežių ar konservuotų grybų, miltų pavolijimui, druskos ir pipirų pagal skonį.

Mėsą nuplauti ir nusausti, supjaustyti norimo dydžio gabaliukais, apiberti prieskoniais, pavolioti miltuose ir pamirkyti plaktame kiaušinyje; keptuvėje užkaitinti riebalus ir apkepti iš abiejų pusių. Mėsą sudėti į stiklinį ar molinį kepimo indą, užpilti riebalais iš keptuvės ir užpilti pienu. Ant vršaus išdėti grybus. Uždengti ir kepti krosnyje prie vidutinės kaitros apie 2 val. ar kol mėsa bus minkšta. Tinka su virtais ryžiais arba krosnyje keptomis bulvėmis, taipogi virtomis morkomis ar žalių daržovių salotomis.

MEDINIAI STALO ĮRANKIAI

Sūrio pyragaičiai

- $\frac{1}{2}$ sv. sviesto,
- 8 oz. sūrio (cream cheese Philadelphia),
- 2 pd. miltų,
- $\frac{1}{2}$ pd. cukraus,
- $\frac{3}{4}$ pd. tirštos, mėgstamos uogienės.

Sviestą, sūrį ir miltus sukapti kruopų pavidalu, tada suspausti į vieną gabalą, suvynioti į vaškinį popierių ir padėti į šaldytuvą, kad sustingtų per naktį.

Tešlą kočioti plonai ir pailgai, karts nuo karto pabarstant cukrum, kad cukrus įsispaustų į tešlą. Ant iškočiotos tešlos šone išdėti krūvelėmis uogienę ir užlenkti tešlą. Nupiauti visą juostą ir supiaustyti į mažus gabaliukus, kad uogienė liktų viduje — centre. Kartoti su likusia tešla. Kepti karštoje krosnyje, kol gražiai pageltonuos.

Iš šios tešlos galima kepti ir paprastus sausainiukus. Taipogi nenaudojant cukraus pabarstymui, galima vartoti maltų grybų vietoje uogienės ar daržovių mišrainės.

Baltymų niekučiai ("meringue")

- 1 št. kukurūzų krakmolo (cornstach),
- 2 št. šalto vandens,
- $\frac{1}{2}$ pd. verdančio vandens,
- 3 kiaušinio baltymai,
- 6 št. cukraus,
- 1 št. vanilės ekstrakto,
- žiupsnelis druskos.

Mažame puodelyje, šaltame vandenyje išleisti krakmolą; įpilti verdančio vandens ir maišant leisti pavirti, kol masė sutirštės ir bus permatomos spalvos; išvirus atšaldyti. Su elektrine plakimo mašinėle plakti baltymus, pridėdant cukraus, kol bus standūs. Sumažinti plakimo greitį, pridėti druskos ir vanilės; pamažu įplakti ir atša-

lusią krakmolo masę. Sudėjus masę mašinėlės greitį padidinti ir dar truputį paplakti. Su šaukštu išdėti ant sidabrinio popierio po krūvelę. Kepti prie 350° F apie 15 minučių. Tinka duoti prie ledų. Taipogi šis "meringue" gali būti naudojamas kremu "pajams" padengti.

Bruselio kopūstėlių sriuba

1 sv. bruselio kopūstėlių (Brussels sprouts),
2 št. sviesto ar margarino,
4 pd. buljono,
3-4 mažos bulvės, supiaustytos kubais, druskos ir pipirų pagal skonį, rūgščios grietinės ir kapotų petražolių.

Nuvalyti kopūstėlius ir įpjauti iš apačios ½ inčo pjūvį. Sunkesnėje keptuvėje kopūstėlius pakepinti svieste apie 5 minutes, nuolatos maišyti. Pakepus supilti su riebalais į puodą su bulionu, sudėti ir bulves, užvirti ir ant lengvos ugnies dar uždengus leisti pavirti apie 20 minučių ar kol daržovės bus minkštos. Pridėti druskos ir pipirų pagal skonį.

Duodant į stalą uždėti po šaukštelį rūgščios grietinės ir apiberti kapotom petražolėm. (6 porcijos).

Kmynų pyragas

½ pd. sviesto,
1 pd. rudo cukraus,
3 kiaušiniai,
2 štl. kepimo miltelių,
1 št. kmynų,
1 št. citrinos sunkos,
½ pd. pieno,
2 pd. miltų (whole wheat), truputis druskos.

Gerai ištrinti sviestą su cukrumi, po vieną įplakti kiaušinius, sudėti visus priedus, miltus su kepimo milteliais ir viską gerai ištrinti. Sudėti į riebaluotą formą ir kepti prie 350° apie 1 val.

Avokado sriuba

2 labai prinokę avokadai,
2 št. citrinos sunkos, druskos, pipirų, česnako,
1 pd. viščiuko buljono,
½ pd. plakamos grietinės,
20 g. žemės riešutų (peanuts).

Avokadus perpjauti, išimti sėklą ir su šaukšteliu išimti minkštimą; užpilti citrinos sunką ir minkštimą sutrinti, kad pasidarytų košė; pagal skonį įdėti druskos, pipirų ir česnako. Viščiuko buljoną užvirinti ir į jį sudėti avokadų košę, gerai išmaišyti (nebevirti, nes pasidarys kartus); į pašildytus indelius įpilti sriubą, ant viršaus uždėti po šaukštelį išplaktos grietinės, užberti kapotų riešutų.

Kimštos kriaušės

Kriaušę (arba persiką) perpjauti pusiau, išimti sėklas. Salierą smulkiai sukapti ir sumaišyti su majonezu, šiuo mišiniu pripildyti kriaušę, viršuje pabarstyti džiovintais, kapotais migdolais.

Vištiena su citrina

4 sv. vištienos,
4 št. sviesto,
3 citrinos,
3 česnako skiltelės,
¾ štl. čiobrelų (thyme),
2 lauro lapeliai,
1 pd. vištienos buljono,
1 št. krakmolo,
¾ pd. grietinės,
druskos, pipirų.

Troškinimo (casserole) inde ištrinti sviestą, sudėti vištienos gabalus ir pakepinti iš visų pusių. Česnako skilteles sutrinti ir įdėti prie vištienos. Citrinas supjaustyt labai plonom riekelėm. Kai česnakas pradės ruduoti, tada sudėti citrinos riekelės, lauro lapelius, čiobrelius, užpilti buljoną ir užvirinti. Indą uždengti ir ant mažos ugnies virinti apie 1 val. Kai vištiena bus minkšta, tada mėsą ir citrinos riekelės išimti ir sudėti į gilesnį servavimo indą. Grietinėle sumaišyti su krakmolu ir sudėti į padažą kur virė vištiena. Maišant ant lengvos ugnies pašildyti, kai padažas pradės tirštėti, persunkti ir užpilti ant vištienos ir citrinos riekelių. Tinka su paskrudinta balta duona ir morkų daržovėmis.

Jautienos mišrainė

3 štl. stalo vyno,
1 štl. druskos,
¼ štl. pipirų,
1 štl. garstyčių (Dijon), gali būti ir milteliai,
6 št. aliejaus,
1 skiltelė česnako,
3 št. kapotų petražolių,
1 svogūnas,
3 pd. pjaustytos, virtos jautienos (gali būti ir kitokia mėsa),
juodos duonos riekelių ir sviesto.

Visus priedus gerai išplakti, tada sudėti mėsą ir išmaišyti. Sudėti į indą, uždengti ir prieš servuojant marinuoti mažiausia 2 val. Juodos duonos riekelėm nupjauti plutą, supjaustyti trikampaiais ir iš abiejų pusių pakepinti svieste. Servuoti su mišrainė.

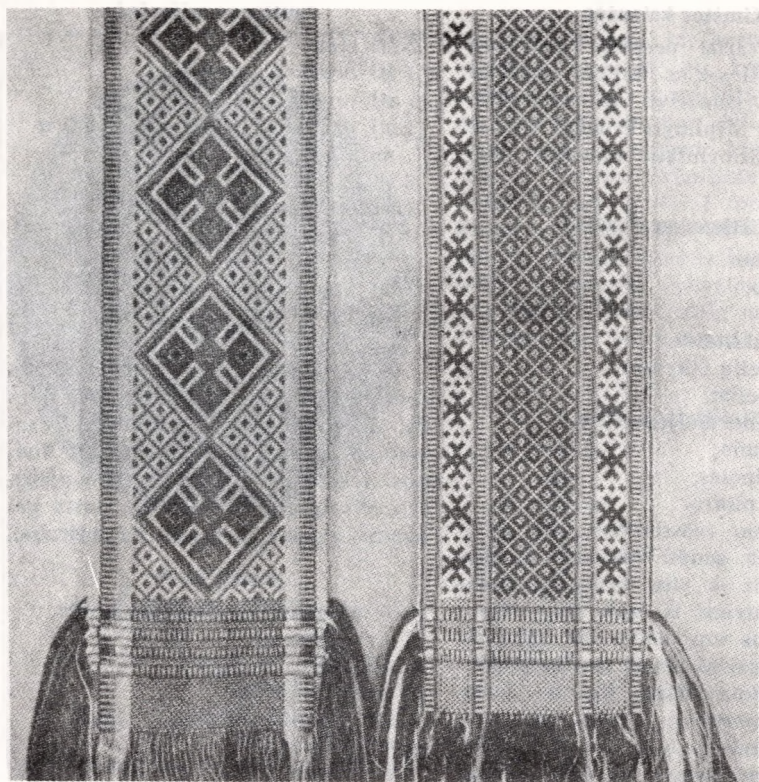
Kepta žuvis

1 sv. šaldytos (ar šviežios) žuvies,
1 štl. druskos,
½ pd. pieno,
1 pd. džiūvėsėlių,
1 štl. paprikos miltelių,
1 št. aliejaus,
2 št. sviesto.

Užšaldytą žuvį palaikyti šaldytuve kol paviršius atsileis. Pieną sumaišyti su druska, džiūvėsėlius sumaišyti su paprika; žuvį pamirkyti piene, pavolioti džiūvėsėliuose ir sudėti į riebaluotą indą. Sviestą išleisti ir užpilti ant žuvies. Krosnį pašildyti iki 500° ir žuvį kepti apie 10 min. Servuoti su pakepintais svogūnais ir bulvių koše.

MARGUČIAI

P. DAMIJONAITIENĖ

JUOSTOS

• Atsiųsta paminėti

Litanija — religiniai sonetai; išleido "Mūsų Lietuva", Sao Paulo, Brazilija, 1979 m.; adresas: Paroquia P. Lituana S. Casimiro, CP. 4421, 01000 Sao Paulo, S.P. Brasil.

Lithuanian Jews and the Holocaust — dr. Juozas Prunskis; published by Lithuanian American Council, 2606 West 63rd Street, Chicago, Ill., USA, 60629; iliustruotas, informacinis leidinys; 48 pusl., kaina \$1.00.

Joniškio apskrities partizanai — Petras Gudelis; II-ji dalis; 220 pusl., kaina \$10.00; santrauka vokiečių ir anglų kalba.

Atitaisymai: 1979 m. 6 nr. 5 psl. sukeistos F. Bortkevičienės ir G. Petkevičaitės pavardės; 28 psl. 4-ta eilutė nuo apačios turi būti: 1½ citrinos sunka ir žievelė.

GARBĖS PRENUMERATOS:

Abromatienė O., Lemont, Ill., Adelaidės Liet. Namų Biblioteka, Australija. Alytienė E., Lyneham, Australia, Ambraziejienė R., Newark, N.J. Anužienė E., Detroit Mich., Augienė V., Grand Rapids, Mich., Augienė V.,

Providence, R.I., Aukštaitė M., Downsview, Ontario, Babickienė M., Chicago, Ill., Bagužienė V., Prince Albert, Sask., Bajalienė A., Los Angeles, Calif., Banaitienė I., Woodhaven, N.Y., Banelienė O., Weston, Ont., Barakauskienė P., Toronto, Ont., Bariuvienė R., Bridgeport, Conn., Balzarienė K., Chicago, Ill., Bartulienė L., Delhi, Ont., Basalykienė M., Toronto, Ont., Bigenienė A., Philadelphia, Pa., Brasienė E., Hamilton, Ont., Bražienė D., Mississauga, Ont., Brazlauskienė J., London, Ont., Briedienė B., Chicago, Ill., Bubliauskienė K., Toronto, Ont., Budzinauskienė B., Waterbury, Conn., Butkuvienė P., Cleveland, Ohio, Butkevičienė S., Ottawa, Ont., Čaplinskienė, O., Darien, Ill., Česnaitienė T., Clearbrook, B.C., Dačienė A., Norwood, Mass., Dailidienė T., Earlwood, Australia, Dailydienė E., Toronto, Ont., Daunienė L., Ottawa, Ont., Dainienė J., Dollarde des Ormeaux, Que., Dambrauskienė J., Beverly Shores, Ind., Daunienė E., Toronto, Ont., Davis I., Eden Hills, Australia, Dėdienė V., Worcester, Mass., Dičiūnienė K., Woodville, Australia, Diminskienė E., Chicago, Ill., Dovydaitytė O., Lakeworth, Fla., Dulienė M., Crownsville, Md., Dulskienė A., Cocoa Beach, Fla., Dunčienė J., Southfield, Mich., Eidenienė E., Des Plains, Ill., Elbė

M., Great Neck, N.Y., Freidankienė T., Laval, Que., Frajerienė E., Grand Rapids, Mich., Gabriūnienė S., Bogota, Colombia, Garbauskienė K., Great Neck, N.Y., Gaubienė V., Pacific Palisades, Calif., Geidukytė R., Hamilton, Ont., Gimbutienė E., La Crescenta, Calif., Girdzijauskienė S., Toronto, Ont., Girėnienė E., Islington, Ont., Gližerienė S., Chicago, Ill., Gotceitienė S., Toronto, Ont., Grebliūnienė J., Euclid, Ohio, Grigienė M., St. Catharines, Ont., Griggs V., Calgary, Alta., Grikinienė K., Los Angeles, Calif., Gruodienė J., Chicago, Ill., Gudinskienė E., Hamilton, Ont., Guobienė O., Toronto, Ont., Gustainienė O., Don Mills, Ont., Heningienė P., Detroit, Mich., Ingelevičienė R., Great Neck, N.Y., Indrelienė O., Toronto, Ont., Jančienė A., Yonkers, N.Y., Jančiukienė B., Winnipeg, Man., Janušauskienė C., Chicago, Ill., Janušonienė J., Dousman, Wisc., Jasienė P., N. London, Conn., Jokubilienė E., Delhi, Ont., Jucėnienė B., Juno, Fla., Jucevičienė P., Weston, Ont., Juknevičienė A., Brockton, Mass., Juodišienė O., Toronto, Ont., Juškienė J., St. Petersburg, Fla., Kalasauskienė K., Winnipeg, Man., Kaliukevičienė I., Toronto, Ont., Kalvaitienė S., Hot Springs, Ark., Kalvaitienė O., Cleveland, Ohio, Kardeienė E., Motreal, Que., Kazakevičienė V., Los Angeles, Calif., Keniausienė D., Waterbury, Conn., Keršienė D., Toronto, Ont., Keženaitienė A., Hamilton, Ont., Kindurienė O., Gulfport, Fla., Kižiwnė A., Chicago, Ill., Kizlauskienė O., Cicero, Ill., Knystautienė J., Darby, Pa., Knyvaitė V., Toronto, Ont., Koppienė L., Woodhaven, N.Y., Krausienė A., Maribyrnong, Australia, Krutkevičienė M., Cicero, Ill., Kubilius A., Edwardstown, Australia, Kučinskienė S., Toronto, Ont., Kuncienė M., Sioux City, Iowa, Kunnapuu L., Willowdale, Ont., Kuprionienė M., Van Nuys, Calif., Kutkienė J., Glenside, Australia, Latauskienė B., Burlington, Ont., Linkevičienė Z., Oakville, Ont., Liuimienė S., Toronto, Ont., Lungienė J., Chicago, Ill., Motiejūnienė O., Los Angeles, Calif., Morkūnienė B., Chicago, Ill., Mogenienė M., Belleville, Ill., Mačernienė R., Chicago, Ill., Mačiūkienė A., Chicago, Ill., Majauskienė E., Chicago, Ill., Malaske A., Winnipeg, Man., Marcinkevičienė O., Toronto, Ont., Matulionienė J., Sturgis, Mich., Merkienė J., Chicago, Ill., Meškauskienė L., Hamilton, Ont., Meškauskienė E., Chicago, Ill., Meškauskienė S., Toronto, Ont., Mickevičienė M., Vienna, Ont., Mikalauskienė J., Chicago, Ill., Mikeliūnienė M., Mi-

chigan City, Ind., Milčienė A., Manchester, Conn., Milišauskienė M., Kenosha, Wisc., Miliauskienė S., Chicago, Illinois, Minkevičienė B., Chicago Illinois, Minkuvienė M. Harward, Mass., Misiūnienė G., Chicago Illinois, Miškinienė K. Rochester, New York, Narkevičienė D., Arlington, Massachusetts, Nausėdienė J., Chicago, Ill., Norkūnienė M., Dorchester, Mass., Offrossimov S., Brookline, Mass., Orkin O., Schenectedy, N.Y., Palčiauskienė V., St. Petersburg, Fla., Paliulienė V., Barre, Mass., Pareštienė B., Hamilton, Ont., Paukštienė M., West Hill, Ont., Paulaitienė N., Sudbury, Ont., Pazukaitė V., Weston, Ont., Pančylienė J., Downers Grove, Ill., Peto- kienė A., Chicago, Ill., Petraitienė A., Richmond Hill, N.Y., Petrauskienė A., Grand Rapids, Mich., Petrauskienė S., St. Leonard, Que., Piktuižienė S., Chicago, Ill., Pocienė O., Newark, N.J., Povilonienė K., Richmond, Ont., Povilaitienė M., Tillsonburg, Ont., Prins- kienė E., St., Petersburg, Fla., Prankienė P., Chicago, Ill., Prunskienė V., Chicago, Ill., Pumputienė J., Wood- haven, N.Y., Račkauskienė E., Dor- chester, Mass., Rajeckienė Z., Water- ford, Conn., Rakauskienė J., Toronto, Ont., Rakštienė S., Fruitland, Ont., Ramanauskienė E., Chicago, Ill., Ra- ziulevičienė E., Norwood, Mass., Rei- sonienė E., Burnside, Australia, Reme- zienė K., Woodhaven, N.Y., Rim- kevičienė O., Toronto, Ont., Rimkienė A., Chicago, Ill., Rubackienė K., Santa Monica, Calif., Ruslienė J., Toronto, Ont., Rutkauskienė S., Lakewood, Ohio, Sabaliauskienė I., Riverdale, Ill., Kun. A. Sabas, Sudbury, Ont., Sakalie- nė S., Toronto, Ont., Sakavičienė S., Chicago, Ill., Sakienė S., Mississauga, Ont., Samal I., San Mateo, Calif., Se- konienė T., Stayner, Ont., Sendžikienė L., Toronto, Ont., Šepulienė R., Middle Village, N.Y., Serapinienė T., Chicago, Ill., Sergalienė S., Weston, Ont., Šili- nienė A., Centerville, Mass., Šetkuvie- nė M., St. Catharines, Ont., Šimaitienė J., Chicago, Ill., Šimanskienė L., Cice- ro, Ill., Simonaitienė E., Bloomfield, Conn., Simonaitienė B., Detroit, Mich., Simulygienė T., Worcester, Mass., Si- rutienė E., Bass Hill, Australia, Siru- tienė R., Toronto, Ont., Smailienė R., Omaha, Nebr., Skeivelienė P., St. Catharines, Ont., Skeivienė A., Chica- go, Ill., Smilgienė K., Vancouver, B.C., Stančienė G., Mount Vernon, N.Y., Stakauskienė R., Chicago, Ill., Stankai- tienė B., Toronto, Ont., Stankevičienė M., Leederville, Australia, Stasiulienė L., Islington, Ont., Staškevičienė O., Port Colborne, Ont., Staugaitienė Z.,

St. Catharines, Ont., Steigvilienė S., Langton, Ont., Stirbienė V., Toronto, Ont., Strolienė S., Grand Rapids, Mich., Strungienė M., Chicago, Ill., Sukevi- čienė K., Toronto, Ont., Šukienė K., St. Catharines, Ont., Tamulionienė B., Toronto, Ont., Tarvydienė M., Hamil- ton, Ont., Tarutienė B., Willowick, Ohio, Taučytė S., Waukegan, Ill., Ter- vydienė A., Chicago, Ill., Ulėnienė M., Pasadena, Calif., Underienė E., Toron- to, Ont., Urbonienė S., St. Petersburg, Fla., Vaišvilienė S., Chicago, Ill., Vait- kevičienė V., Chicago, Ill., Vaitkunie- nė E., St. Paul, Alta., Valienė J., Hebrow, Conn., Valienė O., Detroit, Mich., Valentienė J., Aragua, Vene- zuela, Varienė K., Santa Monica, Calif., Vasiliauskienė E., Chicago, Ill., Vasiulienė S., Manchester, Mich., Va- sikauskienė S., Richmond Hill, N.Y., Vaškienė V., Cheltenham, Pa., Vaza- linskienė I., La Salle, Que., Vegienė S., Hamilton, Ont., Velžienė E., Chica- go, Ill., Venckuvienė M., Sudbury, Ont., Vileniškienė O., Dorchester, Mass., Vilimaitė E., Chicago, Ill., Vi- lutienė M., Chicago, Ill., Vingeliene A., Omaha, Nebr., Virbalienė V., Om- ra, Wisc., Viskantienė G., Chicago, Ill., Vydienė E., Kennebunkport, Maine, Vytenė B., Tillsonburg, Ont., Zails- kienė K., Cicero, Ill., Zeikienė B., Chicago, Ill., Žiminskienė O., Winni- peg, Man., Žitkuvienė J., Chicago, Ill., Žygiene O., Cleveland, Ohio.

JURNALUI AUKOJO:

\$200.00 — Montrealio Liet. Kata- likų Moterų Draugija, Montreal, Que.
\$100.00 — Priskėlimo par. Liet. Kat. Moterų Dr.ja, Toronto, Ont., Kan- kinių par. Liet. Kat. Moterų Dr.ja, Mississauga, Ont.
\$50.00 — Lietuvių Moterų Klūbų Federacija, Waterbury, Conn.
\$20.00 — Tamošaitienė A., Kingston, Ont., Valienė J., Hebrow, Conn.
\$15.00 — Juodišienė O., Toronto, Ont.
\$12.00 — Prankienė P., Chicago, Ill.
\$10.00 — Burkschat W., Toronto, Ont., Čaplinskienė O., Darien, Ill., Gustainienė O., Don Mills, Ont., Inge- levičienė R., Great Neck, N.Y., Janu- šauskienė C., Chicago, Ill., Milčienė A., Manchester, Conn., Rakštienė S., Fruitland, Ont., Sakalienė V., Chicago, Ill., Vaišvilienė S., Chicago, Ill., Vi- džiuėnienė R., Valencia, Calif.
\$9.00 — Jagelienė S., Toronto, Ont.
\$6.00 — Gabriūnienė S., Bogota, Colombia.
\$5.00 — Bakšienė M., Chicago, Ill., Geidukytė R., Hamilton, Ont., Gimbu-

tienė E., La Crescenta, Calif., Koppie- nė L., Woodhaven, N.Y., Puterienė A., Toronto, Ont., Silinienė A., Center- ville, Mass., Vaškevičienė A., Toronto, Ont., Zuzrickienė M., Weston, Ont.
\$4.00 — Čaplėnienė A., Madison, Wisc., Budzinauskienė B., Waterbury, Conn., Dulskienė A., Chicago, Ill., Gruodienė J., Chicago, Ill., Krivickie- nė G., Glendale, Md., Norvilienė O., Chicago, Ill., Simanavičienė R., Mis- sissauga, Ont., Smilgienė K., E. Chica- go, Ind., Stasiulienė I., Islington, Ont., Urbonienė L., Edmonton, Alta., Vai- ciekauskienė V., Los Angeles, Calif.
\$3.00 — Adamonienė A., Omaha, Nebr., Bartkienė K., Hamilton, Ont., Girdzijauskienė S., Toronto, Ont., Ke- niauskienė O., Waterbury, Conneticut, Paukštienė M., West Hill, Ont., Reiso- nienė E., Burnside, Australia, Vaitke- vičienė V., Chicago, Ill., Vileniškienė O., Dorchester, Mass.
\$2.00 — Dačienė A., Norwood, Mass., Daunienė L., Ottawa, Ont., Di- čiūnienė K., Woodville, Australia, Di- minskienė E., Chicago, Ill., Gatavec- kienė O., Toronto, Ont., Jasionytė M., Toronto, Ont., Kasinskienė N., W. Henrietta, N.Y., Kindurienė O., Gulf- port, Fla., Leparskienė A., Warren, Mich., Maciukienė A., Chicago, Ill., Meškauskienė E., Chicago, Ill., Ra- cickienė S., Toronto, Ont., Raišienė J., Chicago, Ill., Renkauskienė T., Toron- to, Ont., Rimkienė A., Chicago, Ill., Skeivelienė P., St. Catharines, Ont., Sližienė S., Dearborn, Conn., Smilgie- nė K., Vancouver, B.C., Šulcienė A., Weston, Ont., Svtolienė M., Balti- more, Md., Vaškienė S., St. Peters- burg, Ont., Valžienė E., Chicago, Ill., Viskantienė G., Chicago, Ill.
\$1.00 — Billūnienė A., Juno, Fla., Bureikienė R., Los Angeles, Calif., Dragašienė A., Toronto, Ont., Glad- kauskienė S., Detroit, Mich., Janu- šauskienė C., Chicago, Ill., Kalnietie- nė J., Baltimore, Md., Kumetirė O., Worcester, Mass., Kuzmienė P., Lon- don, Ont., Lietuvninkienė A., Chicago, Ill., Lukošienė B., Langton, Ont., Ma- lišauskienė M., Kenosha, Wisc., Mar- cinkienė, Chicago, Ill., Montvilienė, G., La Salle, Que., Nausėdienė J., Chicago, Ill., Petraitienė A., Chicago, Ill., Poderienė A., Southfield, Mich., Prunskytė A., Chicago, Ill., Rutkaus- kienė S., Lakewood, Ohio, Sisienė J., Glendale, Calif., Stankaitienė M., Delhi, Ont., Stankūnaitė S., Boston, Mass., Stravinskienė Z., Weston, Ont., Tamošaitienė H., Chicago, Ill., Valienė S., Chicago, Ill., Vyšniauskienė E., Cleveland, Ohio, Ziedonienė K., S. Willowick, Ohio.